

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Jolitos Matijošiūtės,
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

Bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai

Peculiarities of pursuing companies' reorganization

Vadovas: lekt. Gintautas Bartkus
Recenzentas: lekt. D. Bublienė

2007, Vilnius

Turinys

Įžanga	2
I. Bendrovių reorganizavimo teisinis pagrindas	5
II. Bendrovių reorganizavimo samprata	8
III. Sprendimas reorganizuoti bendrovę	10
1. Bendrovės reorganizavimo sąlygų rengimas	10
2. Kreditorių ir akcininkų supažindinimas su reorganizavimo dokumentais	15
3. Sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimas	17
IV. Bendrovių reorganizavimo steigiant naujas bendroves vykdymo ypatumai	19
V. Bendrovių reorganizavimo nusteigiant naujų bendrovių vykdymo ypatumai	24
VI. Reorganizuojamų bendrovių turto, teisių ir prievolių perdavimas	28
1. Reorganizuojamos bendrovės turto, teisių ir prievolių perdavimo momentas...	28
2. Reorganizuojamos bendrovės turto perdavimas	29
3. Reorganizuojamos bendrovės teisių ir prievolių perdavimas	31
3.1. Reorganizuojamos bendrovės prievolių perdavimo ypatumai	32
3.2. Reorganizuojamos bendrovės teisių perdavimo ypatumai	35
3.3. Reorganizuojamos bendrovės procesinių teisių perėmimas	38
VII. Reorganizuojamų bendrovių akcininkų teisių užtikrinimas	40
VIII. Darbuotojų teisių apsauga reorganizuojant bendroves	44
IX. Bendrovių reorganizavimo įtaka konkurencijai	48
X. Bendrovių reorganizavimo pabaiga ir bendrovių reorganizavimo negaliojimas	50
Išvados	54
Literatūros sąrašas	57
Santrauka	60
Zusammenfassung	62

Ižanga

Magistro darbe nagrinėjama bendrovių reorganizavimo vykdymo tema. Šios temos pasirinkimą sąlygoja keletas priežasčių, rodančių jos aktualumą tiek teorijoje, tiek praktikoje. Visų pirma, bendrovių reorganizavimas yra procesas, kurio pasekmė yra bendrovės veiklos pabaiga, todėl nagrinėjama tema yra itin svarbi ir aktuali Lietuvos Respublikos ekonomikos, šalies vidaus rinkos bei ūkio subjektų atžvilgiu. Antra, praktikoje bendrovių reorganizavimas yra gana dažnas reiškinys, tačiau teoriniuose šaltiniuose bendrovių reorganizavimo tema iki šiol nebuvo išsamiau nagrinėta, todėl trūksta visapusiško šios temos tyrimo ir analizės. Trečia, tokia analizė leistų ne tik atskleisti bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus, tačiau ir įvertinti bendrovių reorganizavimo reglamentavimą, jo trūkumus, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo šioje srityje bei užtikrinta tinkama asmenų, kuriems bendrovių reorganizavimas turi tiesioginės įtakos, apsauga. Ir galiausiai, bendrovių reorganizavimo vykdymo analizė ir reorganizavimo ypatumų atskleidimas būtų nežymus žingsnis padėsiantis išspęsti informacijos vykdant bendrovių reorganizavimą trūkumą ir dėl to kylančias problemas.

Magistro darbo pagrindinis tikslas – atlikti išsamią bendrovių reorganizavimo Lietuvos Respublikoje vykdymo analizę, svarbiausią dėmesį skiriant reorganizavimo vykdymo ypatumų atskleidimui. Analizės metu taip pat bus siekiama identifikuoti pagrindines problemas, galinčias kilti vykdant bendrovių reorganizavimą bei teisinio reglamentavimo trūkumus.

Magistro darbe bendrovių reorganizavimas kaip procesas bus analizuojamas tokia apimtimi, kad būtų pasiekti šiame darbe keliami tikslai – atlikta išsami bendrovių reorganizavimo Lietuvos Respublikoje vykdymo analizė. Siekiant minėto tikslo, kaip neatsiejama analizės dalis, visų pirma bus trumpai aptarti bendrovių reorganizavimą reglamentuojantys teisės aktai bei bendrovių reorganizavimo samprata. Teisinis pagrindas pradėti faktinį bendrovės reorganizavimo vykdymą yra sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimas, kurį priimant yra patvirtinamos bendrovių reorganizavimo sąlygos. Bendrovių reorganizavimo sąlygos yra dokumentas, kuriame atsispindi bendrovių reorganizavimo tvarka ir ypatumai. Atsižvelgiant į tai, magistro darbe bus analizuojami ir iki faktinio bendrovių reorganizavimo vykdymo atliekami veiksmai, susiję su bendrovių reorganizavimo sąlygų rengimu, tačiau siauresne apimtimi ir tik tiek, kiek būtina atskleisti bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus. Darbe svarbiausias dėmesys bus skiriamas faktiniam bendrovių reorganizavimo vykdymui. Atsižvelgiant į tai, bus analizuojamas naujų bendrovių reorganizuojant bendroves steigimas, bendrovių

reorganizavimo vykdymo nesteigiant naujų bendrovių ypatumai, taip pat bus aptartas reorganizuojamų bendrovių turto, teisių ir prievolių perdavimas po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms. Kadangi vienas svarbiausių uždavinių reorganizuojant bendroves yra tinkama bendrovių akcininkų ir darbuotojų interesų apsauga, magistro darbe, be kita ko, bus aptariami ir su minėtų asmenų interesų apsauga reorganizuojant bendroves susiję veiksmai. Taip pat bus paliesta bendrovių reorganizavimo įtaka konkurencijai tarp ūkio subjektų. Minėtas klausimas bus nagrinėjamas sutelkiant pagrindinį dėmesį į veiksmus, kuriuos reorganizuojant bendroves būtina atlikti, kad būtų išvengta dėl bendrovių reorganizavimo galinčių kilti neigiamų pasekmių konkurencijai. Ir galiausiai bus aptariami bendrovių reorganizavimo vykdymo pabaigos ypatumai, kuriuos analizuojant bus atkreipiamas dėmesys į galimą bendrovių reorganizavimo pripažinimą negaliojančiu, kaip pasekmę nesilaikant tokio proceso vykdymui keliamų reikalavimų.

Atsižvelgiant į magistro darbo tikslus ir nagrinėjamos temos ribas, magistro darbas yra suskirstytas į dešimt struktūrinių dalių. Pirmojoje ir antroje dalyse atitinkamai aptariami bendrovių reorganizavimo teisinis reglamentavimas bei bendrovių reorganizavimo samprata. Trečioji dalis yra skirta veiksniams, atliekamiems iki faktinio bendrovių reorganizavimo vykdymo, analizei. Šioje dalyje trumpai aptariami sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo ypatumai. Ketvirtojoje ir penktojoje dalyse atitinkamai aptariami reorganizuojant bendroves steigiamų naujų bendrovių steigimas bei bendrovių reorganizavimo vykdymo nesteigiant naujų bendrovių ypatumai. Šeštoji dalis skirta reorganizuojamų bendrovių turto, teisių ir prievolių perdavimo ypatumams, kur atskirai aptariami turto, teisių ir prievolių perdavimas. Penktojoje ir šeštojoje dalyse atitinkamai aptariami reorganizuojant bendroves steigiamų naujų bendrovių steigimas bei bendrovių reorganizavimo vykdymo nesteigiant naujų bendrovių ypatumai. Septintoji ir aštuntoji magistro darbo dalys yra skirtos aptarti atitinkamai bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumams, susijusiems su reorganizuojamų bendrovių akcininkų ir darbuotojų interesų užtikrinimu ir apsauga. Devintojoje dalyje yra analizuojami bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai, atsižvelgiant į bendrovių reorganizavimo įtaką konkurencijai tarp bendrovių. Ir galiausiai paskutinė dešimtoji dalis yra skirta bendrovių reorganizavimo vykdymo pabaigai aptarti.

Magistro darbo temai išnagrinėti yra pasitelkiama keletas tyrimo metodų. Darbe plačiai naudojami pažodinio ir analizės metodai. Šie metodai naudojami siekiant atskleisti bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus, analizuojant teisės aktus reglamentuojančius bendrovių reorganizavimą. Magistro darbe taip pat naudojami lyginamasis tyrimo ir sisteminės analizės metodai, kurio pagalba yra nagrinėjamas

reorganizuojamos bendrovės turto, teisių ir prievolių perdavimas lyginant su įprastine turto, konkrečių teisių ar prievolių perdavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta tvarka. Taip pat svarbus ir loginis bei dedukcijos metodai, kurių pagalba formuojamos išvados, pateikiami jas pagrindžiantys argumentai.

Nagrinėjant bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus svarbiausi šaltiniai buvo norminiai teisės aktai. Didžiausią reikšmę šios temos analizei lyginant su kitais norminiais teisės aktais turėjo Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, kuris reglamentuoja bendrovių reorganizavimą, bei Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Į šiuos teisės aktus buvo atsižvelgiama siekiant įvertinti bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus, atskirų bendrovių reorganizavimo etapų vykdymo, pavyzdžiui, prievolių perleidimo skirtumus nuo bendros prievolių perleidimo tvarkos, nustatytos Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse. Tokio paties tikslo buvo siekiama ir panaudojant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso antrosios ir šeštosios knygos komentarus, kurie buvo vieni iš svarbiausių specialiosios literatūros šaltinių. Magistro darbe siekiant išsamesnės analizės taip pat buvo panaudota bendrovių reorganizavimo klausimu negausi Lietuvos teismų praktika.

I. Bendrovių reorganizavimo teisinis pagrindas

Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutarties¹ 54 straipsnio 3 dalies g punkte yra įtvirtinta Tarybos ir Komisijos pareiga atliekant joms pavestas funkcijas kiek įmanoma ir būtina koordinuoti apsaugos priemonės, kurios valstybėse narėse privalomos bendrovių narių ir kitų suinteresuotų asmenų interesų apsaugai laiduoti siekiant šių priemonių lygiavertiškumo Bendrijos teritorijoje. Įgyvendinti Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutartyje nustatytus reikalavimus buvo siekiama harmonizuoti Europos Ekonominės Bendrijos valstybių narių nacionalinius įstatymus ir pašalinti skirtumus, egzistuojančius bendrovių reorganizavimo reglamentavimo srityje. Siekiant šių tikslų 1972 m. spalio 9 d. buvo priimta Trečioji Tarybos direktyva 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo², o vėliau – 1982 m. gruodžio 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo³.

Dabar galiojantis Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas⁴ (toliau – Civilinis kodeksas) įsigaliojo nuo 2001 m. liepos 1 dienos ir pakeitė iki tol galiojusį 1964 m. Civilinį kodeksą⁵. Naujojo Civilinio kodekso nuostatose, kurios reglamentuoja juridinių asmenų reorganizavimą, keliami reikalavimai atliekant tokias procesus yra suderinti su bendrovių reorganizavimo srityje Europos Ekonominės Bendrijos teisėje keliamais reikalavimais. Atitinkamai taip pat yra suderintos ir akcinių bei uždarujų akcinių bendrovių reorganizavimą reglamentuojančio Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo⁶ (toliau – Akcinių bendrovių įstatymas) nuostatos.

Kaip jau minėta aukščiau bendrovių reorganizavimą Lietuvoje reglamentuoja šie pagrindiniai teisės aktai – Civilinis kodeksas ir Akcinių bendrovių įstatymas.

Civilinio kodekso VIII skyriuje yra įtvirtinti pagrindiniai principai, kuriais remiantis yra vykdomas juridinių asmenų reorganizavimas. Laikantis šių principų atskiruose įstatymuose, reglamentuojančiuose konkrečias juridinių asmenų teises formas, galima nustatyti tam tikrus reorganizavimo ypatumus. Tokia galimybė yra įtvirtinta Civilinio kodekso 2.97 straipsnio 9 dalyje. Tai reiškia, kad laikantis pagrindinių principų, numatytų VIII skyriuje, galima numatyti kai kuriuos papildomus juridinio asmens reorganizavimo reikalavimus, taip pat atsisakyti ir pakeisti kai kurias reorganizavimo taisykles, jeigu tai numatyta Civiliniame kodekse arba tai susiję su juridinio asmens teisinės formos

¹ 1957 m. Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartis [interaktyvus]. [Žiūrėta 2006-10-27]. Prieiga per internetą: < http://eurlex.europa.eu/lt/treaties/treaties_founding.htm>.

² OL, 1978 L 295.

³ OL, 1982 L 378.

⁴ Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

⁵ Valstybės žinios, 1964, Nr. 19-138.

⁶ Valstybės žinios, 2003, Nr. 123-5574.

specifika⁷. Tačiau tokia galimybė jokių būdu neleidžia nustatyti naujų juridinio asmens reorganizavimo būdų, procedūrų, kurios iš esmės skirtųsi nuo Civiliniame kodekse nustatytų reikalavimų, išskyrus tuos atvejus, kai pačiame Civiliniame kodekse įtvirtinta tokia galimybė.

Konkrečių teisinių formų juridinių asmenų reorganizavimą detaliau reglamentuoja kiti teisės aktai, tokie kaip Akcinių bendrovių įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas⁸, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas⁹.

Nagrinėjamos temos atžvilgiu, svarbus yra Akcinių bendrovių įstatymas, kuris reglamentuoja akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių reorganizavimą. Akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje yra apibrėžtos minėto įstatymo taikymo ribos. Minėtas įstatymas reglamentuoja tik ribotos civilinės atsakomybės privačių juridinių asmenų reorganizavimą, nesvarbu kas yra privataus juridinio asmens akcijų savininkas. Akcijų savininku gali būti tiek fizinis, tiek kitas juridinis asmuo.

Akcinių bendrovių įstatymo nuostatos detaliai reglamentuoja bendrovių reorganizavimo procesą, nustato bendrovių reorganizavimo pagrindus bei vykdymo etapus, etapų ypatumus. Įstatymas atsižvelgiant į įmonės teisinę formą atskirai nereglamentuoja akcinių ir uždarytųjų akcinių bendrovių reorganizavimo ir nustato bendras bendrovių reorganizavimo vykdymo taisykles. Tik tam tikrais atvejais, minėtame įstatyme daromas skirtumas tarp įmonės teisinių formų ir konkrečiai nurodoma, kad straipsnyje įtvirtinta pareiga yra privaloma tik būtent tos teisinės formos bendrovei¹⁰.

Bendrovių, kurių akcininkė yra valstybė ar savivaldybė, reorganizavimui taip pat yra taikomos Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, nes toks juridinis asmuo veikia kaip privatus juridinis asmuo, kurio vienas iš ypatumų yra tai, kad tokio juridinio asmens visų akcijų savininkas ar vienas iš akcininkų yra valstybė ar savivaldybė.

Tačiau svarbu paminėti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje¹¹ yra įtvirtinta nuostata, suteikianti valstybei teisę reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei¹². Valstybė vadovaudamasi šia nuostata gali priimti sprendimus dėl bendrovių, kurių visos ar dalis akcijų nuosavybės teise priklauso valstybei, reorganizavimo. Priimant tokius sprendimus turi būti vadovaujama Akcinių bendrovių įstatyme nustatytų vienodų reikalavimų, keliamų reorganizuojant bendroves, taikymu.

⁷ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Antroji knyga, Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002, p. 213.

⁸ Valstybės žinios, 2004, Nr. 4-24.

⁹ Valstybės žinios, 2004, Nr. 25-752.

¹⁰ *Cit. op.* 6, 64 str.

¹¹ Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.

¹² *Cit. op.* 11, 46 str.

Tačiau atsižvelgiant į tam tikrų bendrovių veiklos ypatumus, o ypač į jų strateginę reikšmę, užimamą dominuojančią padėtį gamyboje ar rinkoje bei kitus ypatumus, bendrovių reorganizavimo teisinis reglamentavimas gali skirtis ir tai nebus laikoma prieštaravimu Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Akcinių bendrovių įstatymui ir kitiems teisėms aktams¹³. Kaip pavyzdį galima pateikti 2000 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos Specialiosios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymą¹⁴, kuriame nustatyta tvarka buvo reorganizuotas privatus juridinis asmuo, kurio didžioji dalis akcijų nuosavybės teise priklausė valstybei.

Vienam iš reorganizuotos Specialiosios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ akcininkų kreipusis į teismą dėl reorganizavimo bendrovės reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu dėl neatitikimo imperatyvioms įstatymų normoms, reglamentuojančioms bendrovių reorganizavimą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priimdamas nutartį¹⁵ konstatavo, kad Specialiosios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymo nuostatos, pagal kurias buvo reorganizuota bendrovė, neprieštaruja Akcinių bendrovių įstatymo bendrovių reorganizavimą reglamentuojančioms imperatyviosioms nuostatoms, nes tokia galimybė yra numatyta Civilinio kodekso 2.97 straipsnio 9 dalyje¹⁶.

Taigi, vykdant bendrovės reorganizavimą yra vadovaujamosi Akcinių bendrovių įstatymu bei Civilinio kodekso VIII skyriuje įtvirtintais pagrindiniais juridinių asmenų reorganizavimo principais. Analizuojant bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus abu aukščiau minėtus teisės aktus reikia vertinti sistemiškai – reorganizuojant bendroves vadovautis Akcinių bendrovių įstatymu bei atsižvelgti į Civiliniame kodekse įtvirtintus pagrindinius juridinių asmenų reorganizavimo principus.

¹³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2005 m. kovo 16 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos specialiosios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymo (2001 m. birželio 28 d. redakcija) 2 straipsnio, 3 straipsnio, 2 ir 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Nr. 11/02.

¹⁴ Valstybės žinios, 2000, Nr. 45-1295.

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje V. M. v. AB „Lietuvos energija“ ir kt., Nr. 3K-3-672/2005, kat. 27.8.1.

¹⁶ Atskirų juridinių asmenų reorganizavimo ypatumus gali nustatyti įstatymai, reglamentuojantys atskiras juridinių asmenų teises formas.

II. Bendrovių reorganizavimo samprata

Civilinio kodekso 2.95 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad juridiniai asmenys pasibaigia likvidavimo arba reorganizavimo būdu. Tokie bendrovės, kaip juridinio asmens, pasibaigimo būdai numatyti ir Akcinių bendrovių įstatyme.

Bendrovės reorganizavimas – tai bendrovės, kaip juridinio asmens, pasibaigimas, kai jos veikla nesibaigia, o pereina kitai bendrovei. Veiklos perėjimas kitai bendrovei reiškia, kad šiai pereina reorganizuotos bendrovės teisės, pareigos ir turtas¹⁷. Reorganizuotas juridinis asmuo, o analizuojamos temos atžvilgiu ”bendrovė, nustoja egzistuoti be jos atskiro išformavimo proceso, susijusio su jos turto pardavimu bei paskirstymo kreditoriams ir akcininkams: kadangi visas turtas bei įsipareigojimai pereina bendrovei teisių perėmėjai“¹⁸. Tuo bendrovės reorganizavimas skiriasi nuo bendrovės likvidavimo. Likviduojant bendrovę jos veikla taip pat nutrūksta, tačiau teisės ir prievolės nepereina kitai bendrovei ar bendrovėms.

Prieš pradėdant analizuoti reorganizavimo vykdymo ypatumus, svarbu apibrėžti, kokios operacijos pagal Civilinis kodekso ir Akcinių bendrovių įstatymo nuostatas, reglamentuojančias bendrovių reorganizavimą, pripažįstamos reorganizavimu ir patenka į šių teisės aktų reguliavimo sritį.

Akcinių bendrovių įstatymo nuostatose nėra konkrečiai nurodyta, kokiais būdais gali būti reorganizuojamos bendrovės. Minėtame įstatyme pateikiama nuoroda į Civilinį kodeksą. Civilinio kodekso 2.97 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad juridiniai asmenys gali būti reorganizuojami dviem jungimo būdais: prijungimo ir sujungimo.

Juridinių asmenų reorganizavimas prijungimo būdu yra vieno ar daugiau juridinių asmenų prijungimas prie kito juridinio asmens, kuriam pereina visos reorganizuojamo juridinio asmens teisės ir pareigos¹⁹. Vadinasi, atvejai, kai viena ar kelios bendrovės perleidžia savo turtą ir įsipareigojimus kitai egzistuojančiai bendrovei, kuri perimdama tokį turtą ir įsipareigojimus išleidžia akcijas perleidžiančios bendrovės ar bendrovių, kurių veikla po to nutraukiama, akcininkams, yra pripažįstami bendrovių reorganizavimu prijungimo būdu ir patenka į bendrovių reorganizavimą reglamentuojančių teisės aktų reguliavimo sritį. Tačiau tie atvejai, kai bendrovė savo turtą ir įsipareigojimus perleidžia naujai įsteigta bendrovei, negali būti pripažinti reorganizavimu prijungimo būdu, nes esminis reorganizavimo tokiu būdu požymis yra tai, kad reorganizuojant prijungimo būdu dalyvautų daugiau nei dvi egzistuojančios bendrovės.

¹⁷ *Cit. Op.* 7, p. 207.

¹⁸ EDWARDS, V. *Europos Sąjungos bendrovių teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p.

¹⁹ *Cit. op.* 4, 2.97 str. 3 d.

Atvejais, kai viena ar daugiau visiškai valdomų antrinių bendrovių perleidžia visą savo turtą ir įsipareigojimus pirminei bendrovei ir po to jų veikla nutraukiama, taip pat patenka į reorganizavimą reglamentuojančių teisės aktų reguliavimo sritį, tačiau toks reorganizavimo procesas pasižymi tam tikrais ypatumais, kurie bus analizuojami aptariant reorganizavimo vykdymo ypatumus.

Reorganizavimas sujungimo būdu – dviejų ar daugiau juridinių asmenų susivienijimas į naują juridinį asmenį, kuriam pereina visos reorganizuojamų juridinių asmenų teisės ir pareigos²⁰. Taigi, Akcinių bendrovių įstatymo bendrovių reorganizavimo procesui keliami reikalavimai bus taikomi ir tuomet, kai kelios bendrovės perleidžia visą savo turtą ir įsipareigojimus jų įsteigčiai naujai bendrovei, kuri tuo pagrindu išleidžia akcijas savo teises ir prievolės perleidžiančiųjų bendrovių, kurių veikla po to nutraukiama, akcininkams, t.y. reorganizuojant bendroves sujungimo būdu.

Akcinių bendrovių įstatymo nuostatos, reglamentuojančios bendrovių reorganizavimą, nebus taikomos tais atvejais, kai bendrovė perleidžia bendrovės turtą ar įsipareigojimus ir tai nėra susiję su perleidžiančios bendrovės veiklos nutraukimu ir įgyjančios bendrovės akcijų emisija. Taip pat į reorganizavimą reglamentuojančių teisės aktų sritį nepateks atvejais, kai yra perimamos bendrovės akcijos ir tai nesusiję nei su turto ir įsipareigojimų perleidimu, nei su įgytos bendrovės veiklos nutraukimu.

Civilinis kodeksas numato, kad juridiniai asmenys taip pat gali būti reorganizuojami skaidymo būdu - padalijant arba išdalijant juridinį asmenį²¹. Vykdamas reorganizavimą padalijimo būdu, bendrovė, kuri yra reorganizuojama pasibaigia ir jos pagrindu yra įsteigiamos dvi ar daugiau naujų bendrovių. Bendrovės padalijimas nuo išdalijimo skiriasi tuo, kad išdalijant bendrovę naujos bendrovės nesteigiamos, o visos reorganizuojamos bendrovės turtas ir įsipareigojimai perleidžiami dviem ar daugiau bendrovių, kurios, kaip ir bendrovės reorganizavimo padalijimo būdu naujai steigiamos bendrovės, suteikia akcijas reorganizuojamos, t.y. perleidžiančios bendrovės, kuri po to nustoja veikti, akcininkams. Reorganizuojant bendrovę padalijimo būdu, reorganizuojamos bendrovės pagrindu yra įsteigiamos dvi ar daugiau bendrovių, kurioms pereina reorganizuojamos bendrovės teisės ir prievolės.

Taigi, bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai visų pirma priklauso nuo to, koku būdu yra reorganizuojama bendrovė ar bendrovės, todėl analizuojant bendrovių reorganizavimą visų pirma turi būti atsižvelgiama į pasirinktą reorganizavimo būdą ir į konkretaus reorganizavimo būdo vykdymo ypatumus.

²⁰ *Ibidem* 2.97 str. 4 d.

²¹ *Ibidem* 2.97 str. 5 d.

III. Sprendimas reorganizuoti bendrovę

1. Reorganizavimo sąlygų rengimas

Bendrovės reorganizavimas – tai bendrovės pasibaigimas be likvidavimo procedūros, kai reorganizuojamos bendrovės visos teisės ir prievolės pereina kitoms po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms. Akcinių bendrovių įstatymas reglamentuodamas bendrovių reorganizavimą nustato visą eilę reikalavimų, į kuriuos būtina atsižvelgti vykdant tokį procesą.

Akcinių bendrovių įstatyme nustatyta, kad sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo priima kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkai²². Tokio sprendimo priėmimas yra teisinis pagrindas pradėti faktinį bendrovės reorganizavimo vykdymą. Tačiau iki reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių visuotiniams akcininkų susirinkimams priimant tokius sprendimus, būtina atlikti visą eilę veiksmų, kad būtų tinkamai užtikrintos reorganizuojamų bendrovių akcininkų, kreditorių, darbuotojų teisės bei įvykdyti kiti teisės aktų nustatyti reikalavimai. Todėl veiksmai, kurie atliekami iki sprendimo dėl bendrovės reorganizavimo priėmimo, yra neatsiejama reorganizavimo proceso dalis ir turėtų būti analizuojama kartu.

Iki sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo atliekamus veiksmus galima suskirstyti į tris svarbiausius etapus: bendrovės reorganizavimo sąlygų rengimą, kreditorių ir akcininkų supažindinimą su reorganizavimo dokumentais ir sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimą. Siekiant išsiaiškinti šių etapų vykdymo ypatumus, kiekvienas iš jų aptartinas atskirai.

Taigi, faktinis bendrovės reorganizavimo vykdymas prasideda priėmus sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo. Tačiau prieš priimant sprendimą reorganizuoti bendrovę turi būti parengtos ir Akcinių bendrovių įstatyme nustatyta tvarka paskelbtos bendrovės reorganizavimo sąlygos.

Reorganizavimo sąlygos yra dokumentas, kuriuo remiantis reorganizuojamos bendrovės. Kaip jau minėta aukščiau, reorganizavimo sąlygų projektą rengia kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės valdymo organai – bendrovės valdyba arba bendrovės vadovas, jei valdyba bendrovėje nesudaroma.

Bendrovės reorganizavimo sąlygų rengimo pagrindinis tikslas yra suderinti svarbiausias reorganizavimo sąlygas prieš įvykstant visuotiniam akcininkų susirinkimui, kuriame bus priimamas sprendimas dėl bendrovės reorganizavimo bei tuo pačiu

²² *Cit. op.* 6, 62 str. 1 d.

patvirtintos reorganizavimo sąlygos, ir prieinamais būdais supažindinti su tokiomis sąlygomis bendrovės akcininkus bei kreditorius.

Bendrovių valdymo organams rengiant reorganizavimo sąlygas pasiūlymus dėl tokių sąlygų rengimo gali teikti reorganizuojamos arba reorganizavime dalyvaujančios bendrovės stebėtojų taryba, bendrovės vadovas arba akcininkai, kuriems nuosavybės teise priklausanti bendrovės akcijų nominali vertė yra ne mažesnė kaip 1/3 įstatinio kapitalo vertės²³.

Akcinių bendrovių įstatyme²⁴ yra numatyta pagrindinė informacija, kuri turi būti pateikiama bendrovių valdymo organų paruoštame bendrovės reorganizavimo sąlygų projekte. Bendrovių valdymo organai reorganizavimo sąlygose gali numatyti ir kitokio pobūdžio informaciją, jeigu mano, jog atsižvelgiant į reorganizavimo būdą, reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės teisinę formą ar kitas aplinkybes, tai yra būtina.

Bendrovės reorganizavimo sąlygose turi būti nurodomas reorganizavimo būdas bei minimali informacija apie visas reorganizavime dalyvaujančias bendroves. Minimali yra tokia informacija, kurią turi pateikti kiekviena bendrovė, turėdama santykių su kitais asmenimis. Tokią informaciją sudaro bendrovės pavadinimas, teisinė forma, bendrovės kaip juridinio asmens kodas, buveinės adresas, taip pat pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo kodas. Jei bendrovė ar bendrovės yra reorganizuojamos prijungimo ar padalijimo būdu ir po reorganizavimo sukuriama nauja bendrovė ar bendrovės, reorganizavimo sąlygose reikia nurodyti ir naujai sukuriamos bendrovės pavadinimą, teisinę formą bei buveinės adresą. Taip pat konkrečiai įvardijamos po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės ir po reorganizavimo veikiančios bendrovės, momentai, nuo kada po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės teisės ir prievolės pereina po reorganizavimo veikiančiai bendrovei ir nuo kada reorganizuojamos bendrovės sandoriai apskaitos tikslais bus laikomi įgyjančios bendrovės sandoriais.

Reorganizavimo sąlygose pateikiama informacija ir apie po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcijų keitimo į po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijas tvarka, akcijų keitimo santykis, tokio santykio pasirinkimo pagrindimas, akcijų skirstymo taisyklės, akcijų išdavimo tvarka ir terminai, akcininkų turėtų ir po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijų kainos skirtumas, išmokamas pinigais. Bendrovės valdymo organai turi nurodyti kokias teises, po reorganizavimo veiksianti bendrovė, kuriai pereina reorganizuojamos bendrovės teisės ir prievolės, suteikia atskirų

²³ *Ibidem* 63 str. 6 d.

²⁴ *Ibidem* 63 str. 1 d.

klasių akcijų, obligacijų bei kitų vertybinių popierių savininkams. Taip pat nurodomas momentas, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės akcininkams suteikiama teisė į bendrovės, kuri veiks po reorganizavimo, pelną, ir visos su šios teisės suteikimu susijusios sąlygos.

Reorganizavimo sąlygose taip pat turi būti pateikimas tikslus bendrovės turto, teisių ir prievolių aprašymas ir jų paskirstymas po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms, jei bendrovė yra reorganizuojama išdalijimo arba padalijimo būdu. Tokių duomenų reorganizuojant bendrovę ar bendrovės prijungimo arba sujungimo būdu konkrečiai nurodyti nereikia, nes visos teisės ir prievolės po reorganizavimo pereina vienai bendrovei ir toks detalizavimas yra nereikalingas.

Bendrovių valdymo organai reorganizavimo sąlygose turėtų konkrečiai nurodyti, kokias specialias teises suteikia reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių organų nariams ir reorganizavimo sąlygas vertinantiems ekspertams. Pavyzdžiui, turėtų būti nurodyta teisė ekspertams gauti ir susipažinti su visais reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės dokumentais.

Svarbu paminėti, jog bendrovių valdymo organai rengdami reorganizavimo sąlygas taip pat turi parengti ir po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių įstatų pakeitimus, o jei reorganizavimo pagrindu steigiamos naujos bendrovės – naujų bendrovių įstatus.

Akcinių bendrovių įstatyme kiekvienai reorganizuojamai ir reorganizavime dalyvaujančiai bendrovei yra numatyta pareiga viešai įstatuose nurodytame dienraštyje paskelbti reorganizavimo sąlygas. Tokiu būdu yra užtikrinama pareiga informuoti visus tiek reorganizuojamų, tiek reorganizavime dalyvaujančių bendrovių akcininkus bei kreditorius apie reorganizavimo sąlygas. Bendrovės valdyba, o jei valdyba nesudaroma – bendrovės vadovas, reorganizavimo sąlygas bendrovės įstatuose nurodytame dienraštyje gali paskelbti tris kartus ne mažesniais kaip 30 dienų intervalais, tačiau nuo paskutinio tokio viešo paskelbimo iki numatomo bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo, kuriame bus priimtas sprendimas dėl reorganizavimo, negali būti trumpesnis nei 30 dienų terminas. Reorganizuojamos bendrovės arba reorganizavime dalyvaujančios bendrovės valdymo organai apie reorganizavimo sąlygas viešai įstatuose nurodytame dienraštyje gali pranešti ir tik vieną kartą, likus ne mažiau nei 30 dienų iki bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo, kuriame bus priimamas sprendimas dėl reorganizavimo. Tačiau tokiu atveju bendrovės valdymo organai apie bendrovės reorganizavimą arba dalyvavimą reorganizavime privalo raštu pranešti visiems bendrovės kreditoriams²⁵.

²⁵ *Ibidem* 65 str. 1 d.

Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta, kad viešame skelbime arba pranešime apie reorganizavimą turi būti nurodoma minimali informacija apie reorganizuojamą arba reorganizavime dalyvaujančią bendrovę, t. y. bendrovės pavadinimas, teisinė forma, bendrovės kaip juridinio asmens kodas, buveinės adresas, taip pat pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo kodas²⁶. Taip pat turi būti koku būdu bus reorganizuojama bendrovė, kokios bendrovės po reorganizavimo pasibaigs ir kokios veiks, nurodomas momentas, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės teisės ir prievolės pereis po reorganizavimo veikiančiai bendrovei, bei momentas, nuo kurio dėl reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės pagal sandorius atsiradusios teisės ir prievolės pereis po reorganizavimo veikiančiai bendrovei. Taip pat svarbu paminėti, jog jei po reorganizavimo sukuriama nauja bendrovė, informaciniuose pranešimuose nurodomi tokių bendrovių pavadinimai, teisinė forma ir buveinės adresas. Tiek viešuose skelbimuose, tiek asmeniniuose pranešimuose kreditoriams taip pat nurodoma kur ir kada jie gali susipažinti su reorganizavimo dokumentais. Tokia galimybė turi būti suteikta ne vėliau, kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kuriame bus priimtas sprendimas dėl reorganizavimo.

Ne vėliau kaip pirmą įstatuose nurodytame dienraštyje viešo paskelbimo apie reorganizavimo sąlygų sudarymą dieną reorganizavimo sąlygos turi būti pateiktos Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro (toliau – Juridinių asmenų registras) tvarkytojui²⁷. Kartu su reorganizavimo sąlygomis turi būti pateikta ir reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaita.

Akcinių bendrovių įstatyme taip pat yra numatyta kiekvienos reorganizuojamos arba reorganizavime dalyvaujančios bendrovės valdymo organo pareiga parengti rašytinę ataskaitą bei tuo pačiu plačiau paaiškinti reorganizavimo sąlygas²⁸. Rengti tokią ataskaitą yra bendrovės valdybos pareiga. Jei valdyba bendrovėje yra nesudaroma, tokia pareiga atitenka bendrovės vadovui. Rašytinės ataskaitos tikslas yra suteikti išsamesnę informaciją apie bendrovės reorganizavimą bendrovės kreditoriams, akcininkams ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Ataskaitoje turi būti nurodomi reorganizavimo tikslai, plačiau paaiškintos reorganizavimo sąlygos, teisiniai bei ekonominiai reorganizavimo sąlygų pagrindai, ypač nustatant akcijų keitimo santykį ir akcijų paskirstymo tarp po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcininkams taisyklės.

Atkreiptinas dėmesys, jog jei reorganizuojama arba reorganizavime dalyvauja akcinė bendrovė, aukščiau minėtos ataskaitos ruošimas akcinės bendrovės valdymo

²⁶ *Ibidem* 65 str. 1 d.

²⁷ *Ibidem* 63 str. 7 d.

²⁸ *Ibidem* 64 str. 1 d.

organams yra privalomas. Tuo atveju, jei reorganizuojama ar reorganizavime dalyvauja uždaroji akcinė bendrovė, ataskaitos ruošimas apie numatomą reorganizavimą yra privalomas tik tuomet, kai to pareikalauja akcininkai, turintys ne mažiau kaip 1/10 visų balsų visuotiniame akcininkų susirinkime²⁹. Tokį prašymą pateikti turintys teisę akcininkai privalo pareikšti savo reikalavimą per protingą terminą nuo viešo reorganizavimo sąlygų paskelbimo.

Bendrovių valdymo organų paruoštos reorganizavimo sąlygos taip pat turi būti įvertintos audito įmonės, su kuria sutartį sudaro kiekviena reorganizavime dalyvaujanti ir reorganizuojama bendrovė. Bendrovių valdymo organų parengtas reorganizavimo sąlygas gali įvertinti ir viena audito įmonė, tačiau tam yra reikalingas Juridinių asmenų registro tvarkytojo pritarimas³⁰. Tokio pritarimo būtinumas yra grindžiamas siekiu išvengti piktnaudžiavimo vertinant reorganizavimo sąlygas ir pateikiant išsamią ir teisingą vertinimo ataskaitą.

Audito įmonės pateiktoje reorganizavimo vertinimo ataskaitoje be kitos svarbios informacijos turi būti pateikiama auditorių išvada dėl akcijų keitimo santykio teisingumo ir pagrįstumo, kokie metodai buvo panaudoti akcijų keitimo santykiui nustatyti ir išvados dėl panaudotų metodų tinkamumo bei įtakos nustatant akcijų vertę. Taip pat audito įmonė turi nurodyti ir vertinimo metu kilusius sunkumus bei juos aprašyti³¹.

Tiek reorganizuojamų arba reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organų parengtos ataskaitos apie numatomą reorganizavimą, tiek audito įmonių atliktų vertinimų ataskaitos turi būti parengtos ir ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio metu bus priimtas sprendimas dėl bendrovės reorganizavimo, ir pateiktos Juridinių asmenų registro tvarkytojui.

Akcinių bendrovių įstatymas reglamentuoja atvejus, kai bendrovės yra reorganizuojamos supaprastinto proceso tvarka³². Supaprastintas bendrovių reorganizavimas reiškia, kad nėra rengiama reorganizavimo ataskaita ir juridinių asmenų reorganizavimo sąlygų nevertina ekspertai. Akcinių bendrovių įstatymas numato, jog supaprastinta bendrovių reorganizavimo tvarka taikoma reorganizuojant bendrovės prijungimo būdu, kai po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei, prie kurios yra prijungiama reorganizuojama bendrovė, nuosavybės teise priklauso visos arba ne mažiau kaip 90 procentų prijungiamos bendrovės akcijų.

²⁹ *Ibidem* 64 str. 2 d.

³⁰ *Ibidem* 63 str. 2 d.

³¹ *Ibidem* 63 str. 3 d.

³² *Ibidem* 70 str. 1, 2 d.

Reorganizuojant supaprastinto reorganizavimo būdu bendrovę, kurios visos akcijos priklauso po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei, nėra rengiama reorganizavimo ataskaita ir bendrovių reorganizavimo sąlygų nevertina audito įmonė. Tokia išimtis iš nustatytos bendros bendrovių reorganizavimo tvarkos yra pagrindžiama tuo, kad bendrovių reorganizavimo ataskaitos rengimas ir audito įmonės ataskaita dėl reorganizavimo sąlygų įvertinimo yra rengiamos tam, kad būtų suteikta kuo išsamesnė informaciją apie ruošiamą vykdyti reorganizavimą reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių akcininkams ir kreditoriams bei tinkamai užtikrinti minėtų asmenų interesai. Nagrinėjamu bendrovės supaprastinto reorganizavimo atveju, vienintelė reorganizuojamos bendrovės akcininkė yra bendrovė, prie kurios yra prijungiama reorganizuojama bendrovė, ir kuri pati dalyvauja reorganizavime.

Jei po reorganizavimo veiklą tęsianti bendrovė yra visų reorganizuojamos bendrovės akcijų savininkė, tai bendrovių valdymo organams rengiant reorganizavimo sąlygas jose tai pat nebūtina numatyti po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės akcijų keitimo į po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės akcijas tvarkos, santykio, santykio pasirinkimo pagrindimo, akcijų išdavimo tvarkos ir terminų, akcijų kainos skirtumo, tokio skirtumo išmokos pinigais bei momento, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės akcininkai įgyja teisę į po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės pelną, bei visos su tokios teisės suteikimu susijusios sąlygos³³.

Kai po reorganizavimo veiklą tęsianti bendrovė yra ne mažiau kaip 90 procentų prie jos prijungiamos reorganizuojamos bendrovės akcijų savininkė, taip pat nėra rengiama reorganizavimo ataskaita ir reorganizavimo sąlygos nėra vertinamos audito įmonės. Skirtingai nei aukščiau aptartu supaprastinto reorganizavimo vykdymo atveju, valdymo organų parengtose reorganizavimo sąlygose turi būti aptarti visi klausimai, susiję su prijungiamos bendrovės akcininkų teisėmis į po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės akcijas, akcijų keitimo tvarka, santykis, tokio santykio pasirinkimo pagrindimas ir kiti su akcijų keitimu ir jų suteikiamomis teisėmis susiję klausimai.

2. Bendrovių kreditorių ir akcininkų supažindinimas su reorganizavimo dokumentais

Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės valdymo organų pareiga atitinkamos bendrovės įstatuose numatytame dienraštyje viešai paskelbti apie numatomą reorganizavimą, t. y. informuoti apie parengtas reorganizavimo sąlygas bei nurodyti kitą privalomą

³³ *Ibidem* 70 str. 1 d.

informaciją³⁴. Tokią pareigą bendrovė turi įvykdyti likus ne mažiau kaip 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl reorganizavimo.

Kiekvienos reorganizuojamos arba reorganizavime dalyvaujančios bendrovės viešų pranešimų apie numatomą reorganizavimą pagrindinis tikslas informuoti visus atitinkamų bendrovių akcininkus, kreditorius bei kitus suinteresuotus asmenis. Tokiuose pranešimuose be jau aptartų ankstesnėje dalyje duomenų taip pat turi būti nurodyta informacija apie vietą ir laiką, kur kiekvienos bendrovės akcininkams ir kreditoriams galima susipažinti su pagrindiniais reorganizavimo dokumentais³⁵. Dažniausiai kiekvienos bendrovės pranešimuose apie numatomą reorganizavimą nurodoma, jog su pagrindiniais reorganizavimo dokumentais kiekvienam akcininkui ir kreditoriui galima susipažinti kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės registruotoje buveinėje. Tokia galimybė bendrovių akcininkams ir kreditoriams turi būti suteikta ne vėliau nei likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kuris priims sprendimą dėl reorganizavimo.

Akcinių bendrovių įstatyme yra numatytas sąrašas dokumentų, kurie turi būti pateikti susipažinti kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkui ir kreditoriui³⁶, o esant minėtų asmenų reikalavimui, jiems turi būti pateiktos ir nurodytų dokumentų kopijos³⁷.

Kiekvienos reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės buveinėje kiekvienam minėtų bendrovių akcininkui ir kreditoriui turi būti leista susipažinti su bendrovių valdymo organų parengtomis reorganizavimo sąlygomis, audito įmonių paruoštomis šių sąlygų vertinimo ataskaitomis bei bendrovių valdymo organų parengtomis numatomo reorganizavimo vertinimo ataskaitomis. Taip pat minėtiems asmenims turi būti leista susipažinti ir su po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių pakeistais įstatais, o jei po reorganizavimo sukuriama naujos bendrovės – tai su naujų bendrovių parengtais įstatais. Bendrovių akcininkai bei kreditoriai turi būti supažindinti ir su reorganizuojamų ar reorganizavime dalyvaujančių bendrovių trejų praėjusių metų metine finansine atskaitomybe. Akcinių bendrovių įstatyme numatytas reikalavimas, kad reorganizuojama arba reorganizavime dalyvaujanti bendrovė akcininkams ir kreditoriams susipažinti pateiktų ir tarpinę finansinę atskaitomybę, jeigu reorganizavimo sąlygos buvo sudarytos praėjus daugiau nei šešiams mėnesiams nuo tokios bendrovės finansinių metų

³⁴ *Ibidem* 65 str. 1 d.

³⁵ *Ibidem* 65 str. 2 d.

³⁶ *Ibidem* 65 str. 2 d.

³⁷ *Ibidem* 65 str. 3 d.

pabaigos. Tokiu atveju pateikiama susipažinti tarpinė finansinė atskaitomybė negali būti sudaryta anksčiau nei likus trims mėnesiams iki reorganizavimo sąlygų sudarymo.

Kadangi bendrovių reorganizavimas gali užtrukti ilgą laiko tarpą, nuo reorganizavimo sąlygų parengimo iki jų patvirtinimo visuotiniame akcininkų susirinkime ir sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo, neišvengiamai gali įvykti įvairių esminių pokyčių tiek vidinėje bendrovės veikloje, tiek su bendrovės veikla susijusioje aplinkoje. Akcinių bendrovių įstatymas numato kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės vadovui pareigą pranešti bendrovės akcininkams apie esminius turto, teisių ir prievolių pasikeitimus, kurie įvyksta laikotarpyje tarp reorganizavimo sąlygų sudarymo ir visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo. Be to, bendrovės vadovas apie tai turi informuoti ir kitų reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių vadovus, kad jie galėtų informuoti savo akcininkus³⁸.

3. Sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimas

Akcinių bendrovių įstatymas numato, kad sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo priima kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės visuotiniai akcininkų susirinkimai. Tokį sprendimą bendrovių visuotiniai akcininkų susirinkimai priima bendrovių įstatuose nustatyta tvarka. Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta, jog sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo visuotinis akcininkų susirinkimas priima kvalifikuota balsų dauguma, kuri negali būti mažesnė kaip 2/3 visų susirinkime dalyvaujančių akcininkų akcijų suteikiamų balsų³⁹. Reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės įstatuose gali būti numatyta didesnė nei 2/3 kvalifikuota balsų dauguma, reikalinga visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimui dėl bendrovės reorganizavimo priimti⁴⁰.

Jei bendrovės akcininkas yra vienas fizinis arba juridinis asmuo, jo sprendimas reorganizuoti bendrovę yra prilyginamas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimui.

Privataus juridinio asmens - bendrovės akcininkais, kaip minėta ankstesnėje dalyje, gali būti ir valstybė bei savivaldybė. Valstybė ir savivaldybės gali įsigyti iki šimto procentų bendrovės akcijų ir dalyvauti civiliniuose santykiuose, kaip bet kuris kitas juridinis asmuo. Valstybės ir savivaldybės institucijų valdomo turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarka bei sąlygos yra nustatytos Lietuvos Respublikos valstybės ir

³⁸ *Ibidem* 65 str. 4 d.

³⁹ *Ibidem* 28 str. 1 d. 10 p.

⁴⁰ *Ibidem* 28 str. 3 d.

savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas⁴¹. Šiame įstatyme yra numatyta, jog valstybės kaip turto savininko funkcijas įgyvendina Seimas ir Vyriausybė įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka⁴². Valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų suteikiamų turtinių ir neturtinių teisių akcinėse bendrovėse ir uždariesiose akcinėse bendrovėse įgyvendinimo ypatumai yra nustatyti Atstovavimo valstybei, įgyvendinant jai priklausančių akcijų suteikiamas teises tvarkos taisyklėse⁴³. Nutarime numatyta, kad akcijų valdytojas, įgaliota valstybės institucija, įstaiga, valstybės įmonė Valstybės turto fondas, savivaldybė ar kitas juridinis asmuo, įgyvendina valstybės kaip akcininkės turtines ir neturtines teises, vadovaudamasis Akcinių bendrovių įstatymu ir paties akcijų valdytojo veiklą reglamentuojančių aktų nuostatomis⁴⁴.

Atkreiptinas dėmesys, kad Akcinių bendrovių įstatyme⁴⁵ yra numatyta, jog jei tiek reorganizuojamoje bendrovėje, tiek reorganizavime dalyvaujančioje bendrovėje yra skirtingų klasių akcijų, sprendimas dėl reorganizavimo laikomas priimtu, jei jam įstatuose nustatyta tvarka balsuodami pritaria kiekvienos klasės akcijų savininkai.

Svarbu paminėti, jog visuotinis akcininkų susirinkimas priimdamas sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo taip pat turi patvirtinti bendrovės reorganizavimo sąlygas, priimti sprendimą pakeisti dėl po bendrovės reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių įstatų pakeitimo ar po bendrovės reorganizavimo sukuriamų naujų bendrovių įstatų patvirtinimo⁴⁶. Taip pat svarbu paminėti, jog sprendimas dėl reorganizavimo negali būti priimtas anksčiau nei 30 dienų nuo viešo bendrovės reorganizavimo sąlygų paskelbimo⁴⁷.

Akcinių bendrovių įstatyme yra nustatyta pareiga pateikti Juridinių asmenų registro tvarkytojui dokumentą, patvirtinantį visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą reorganizuoti bendrovę⁴⁸. Toks dokumentas teisės aktų nustatyta tvarka privalo būti pateiktas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo tokio sprendimo priėmimo dienos. Nuo to momento, kai Juridinių asmenų registro tvarkytojas įregistruoja tokį dokumentą, reorganizuojama bendrovė įgyja reorganizuojamos bendrovės statusą, o po numatomo bendrovės reorganizavimo veiksianti bendrovė – dalyvaujančios reorganizavime bendrovės statusą⁴⁹.

⁴¹ Valstybės žinios, 2002, Nr. 60-2412.

⁴² *Cit. op.* 41, 7 str. 1d.

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 19 d. nutarime Nr. 1118 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2001, Nr. 82-2855).

⁴⁴ *Cit. op.* 43, 3 p.

⁴⁵ *Cit. op.* 6, 62 str. 1d

⁴⁶ *Ibidem* 62 str. 3 d.

⁴⁷ *Ibidem* 62 str. 2 d.

⁴⁸ *Ibidem* 62 str. 4 d.

⁴⁹ *Ibidem* 63 str. 8 d.

IV. Bendrovių reorganizavimo steigiant naujas bendroves vykdymo ypatumai

Civiliniame kodekse įtvirtinti juridinių asmenų reorganizavimo būdai⁵⁰. Akcinių bendrovių įstatymas numato, jog bendrovės yra reorganizuojamos Civilinio kodekso nustatytais būdais⁵¹.

Bendrovės gali būti reorganizuojamos jungimo būdu – sujungimo arba prijungimo, arba skaidymo būdu – išdalijimo arba padalijimo. Reorganizuojant bendroves sujungimo ar padalijimo būdu yra steigiamos naujos bendrovės, kurios perima reorganizuojamų bendrovių turtą, teises ir prievolės. Atsižvelgiant į tai, šioje dalyje bus plačiau nagrinėjamas naujų bendrovių steigimas reorganizuojant bendroves.

Reorganizuojant bendroves sujungimo būdu yra reorganizuojamos dvi ar daugiau bendrovių, kurios savo turtą bei išpareigojimus perduoda vienai naujai įsteigiamai bendrovei, „mainais už naujai įsteigtos bendrovės akcijas, kurios išduodamos įsteigiamos bendrovės akcininkams, ir, jeigu reikia, išmokant grynaisiais pinigais, jeigu jų suma yra ne didesnė kaip 10 procentų naujai išleistų akcijų nominalios vertės“⁵². Skirtingai nei reorganizuojant sujungimo būdu, reorganizuojant bendroves padalijimo būdu yra reorganizuojama viena bendrovė, kuri savo veiklą baigia ir savo turtą, teises ir prievolės perduoda dviems ar daugiau naujai steigiamoms bendrovėms mainais už naujai įsteigtų bendrovių akcijas, kurios išduodamos reorganizuojamos bendrovės akcininkams.

Akcinių bendrovių įstatymas reglamentuoja naujų bendrovių steigimą, nustato naujų bendrovių steigimo ypatumus. Todėl reorganizuojant bendroves jungimo bei padalijimo būdais ir steigiant naujas bendroves turi būti vadovaujama aukščiau minėtame teisės akte nustatyta naujų bendrovių steigimo tvarka tiek, kiek ji neprieštarauja reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių nustatyta tvarkai.

Akcinių bendrovių įstatyme numatyta, jog sprendimą dėl bendrovės ar bendrovių reorganizavimo priima reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių visuotiniai akcininkų susirinkimai⁵³. Priimant sprendimą dėl reorganizavimo turi būti priimti ir reorganizavimo pagrindu naujai sukuriamų bendrovių įstatai⁵⁴.

Taigi, reorganizuojamos bendrovės iki sprendimo reorganizuoti bendrovę ar bendroves, kai reorganizavimo pagrindu yra sukuriamos naujos bendrovės turi atlikti veiksmus, kurie yra privalomi steigiant naujas bendroves prieš priimant naujai

⁵⁰ *Cit. op.* 4, 2.97 str.

⁵¹ *Cit. op.* 6, 61 str. 1 d.

⁵² *Cit. op.* 18, p. 106.

⁵³ *Cit. op.* 6, 62 str. 1 d.

⁵⁴ *Ibidem* 62 str. 3 d.

veiksiančių bendrovių įstatus, t.y. sudaryti steigimo sutartį arba steigimo aktą ir parengti bendrovės įstatus.

Naujai steigiamos bendrovės steigiamos reorganizuojamų bendrovių perduodamo turto pagrindu, t.y. iš perduoto turto apmokamos naujai steigiamų bendrovių akcijos ir formuojamas steigiamų bendrovių įstatinis kapitalas. Kadangi naujas bendrovės steigia reorganizuojamos bendrovės, jos ir tampa naujų po reorganizavimo veiksiančių bendrovių steigėjomis.

Kaip numato Akcinių bendrovių įstatymas⁵⁵, steigiant naują bendrovę bendrovės steigėjai, šiuo atveju reorganizuojamos bendrovės, turi sudaryti bendrovės steigimo sutartį arba bendrovės steigimo aktą. Reorganizuojant bendrovės jungimo ir padalijimo būdu, kai yra steigiamos naujos bendrovės, reorganizavime dalyvaujančios bendrovės naujai steigiamų bendrovių steigimo aktų nesudaro. Pagrindas, kuriuo yra steigiamos naujos bendrovės yra reorganizuojamų bendrovių valdymo organų rengiamos reorganizavimo sąlygos. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas⁵⁶ pateikia reikalavimus, kokia informacija turi būti numatyta reorganizavimo sąlygose.

Svarbu paminėti, jog reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių įstatinis kapitalas yra formuojamas iš reorganizuojamų bendrovių nuosavo kapitalo. Reorganizuojamos bendrovės reorganizavimo sąlygose gali numatyti, jog bus formuojamas bet kokio dydžio bendrovių įstatinis kapitalas, tačiau jis neturėtų būti mažesnis nei Akcinių bendrovių įstatyme nustatytas minimalus įstatinio kapitalo dydis⁵⁷.

Reorganizuojant bendrovės sujungimo būdu yra steigama viena bendrovė, kuriai pereina visas reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės mainais už tokios bendrovės akcijas, kurios yra perduodamos reorganizuojamų bendrovių akcininkams. Steigiant tokią bendrovę nėra svarbu, iš kurios reorganizuojamos bendrovės nuosavo kapitalo yra formuojamas naujai steigiamos bendrovės įstatinis kapitalas, nes tokiai bendrovei bus perduotas visų reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės.

Reorganizuojant bendrovę padalijimo būdu vienos bendrovės pagrindu yra steigiamos dvi arba daugiau bendrovių. Prieš visuotiniam akcininkų susirinkimui priimant sprendimą reorganizuoti bendrovę padalijimo būdu, turi būti parengtos bendrovės reorganizavimo sąlygos. Jose turi būti aprašytas visas reorganizuojamos bendrovės turtas, teisės ir prievolės ir jų paskirstymas po reorganizavimo naujai steigiamoms bendrovėms. Visų naujai steigiamų bendrovių įstatinis kapitalas apmokamas iš steigiamai bendrovei paskirto reorganizuojamos bendrovės nuosavo kapitalo dalies.

⁵⁵ *Ibidem* 7 str. 1 d.

⁵⁶ *Ibidem* 63 str. 1 d.

⁵⁷ *Ibidem* 2 str. 4 d.

Reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių įstatuose turi būti numatytas bendrovės akcijų skaičius, taip pat akcijų nominali vertė ir akcijų suteikiamos teisės. Bendrovių įstatuose nebus pateikiama informacija apie tai, kaip yra keičiamos po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcijos į po reorganizavimo naujai steigiamų bendrovių akcijas. Todėl Akcinių bendrovių įstatymas numato, jog tokią informaciją bendrovių valdymo organai privalo pateikti reorganizavimo sąlygose. Reorganizavimo sąlygose taip pat turi būti pateikta informacija apie akcijų keitimo santykį, tokio santykio pasirinkimo pagrindimas, akcijų skirstymo akcininkams taisyklės, akcijų skaičius pagal klases ir jų nominali vertė ir kita su tuo susijusi įstatyme numatyta informacija⁵⁸.

Akcinių bendrovių įstatyme⁵⁹ yra numatyta kiekvienos reorganizuojamų ir reorganizavimo dalyvaujančių bendrovių pareiga viešai informuoti apie numatomą vykdyti reorganizavimą ir sudaryti galimybę savo akcininkams ir kreditoriams susipažinti su reorganizavimo sąlygomis, po reorganizavimo naujai sukuriamų bendrovių įstatais ir kitais minėtame teisės akte numatytais dokumentais. Kiekviena reorganizuojama bendrovė savo buveinėje galimybę susipažinti su numatomo vykdyti reorganizavimo dokumentais turi sudaryti ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo.

Taigi, reorganizuojamos bendrovės reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių įstatus turės parengti atsižvelgdamos į aukščiau minėtą Akcinių bendrovių įstatyme nustatytą pareigą, t.y. naujai steigiamų bendrovių įstatai turės būti parengti tokiais terminais, kad nebūtų pažeistos reorganizuojamų bendrovių akcininkų ir kreditorių teisės.

Reorganizuojant bendroves sujungimo būdu reorganizuojamų bendrovių pagrindu yra steigiama viena nauja bendrovė. Tokios bendrovės įstatus rengia visų reorganizuojamų bendrovių valdybos arba vadovai, jei valdybos bendrovėse nesudaromos. Tokią pačią pareigą turi ir padalijimo būdu reorganizuojamos bendrovės valdyba arba vadovas, jei valdyba bendrovėje nebuvo sudaryta. Reorganizuojamos bendrovės valdymo organas turės parengti kiekvienos naujai steigiamos bendrovės įstatus.

⁵⁸ *Ibidem* 63 str. 1 d. 4 p.

⁵⁹ *Ibidem* 65 str. 1, 2 d.

Reorganizuojamos bendrovės valdymo organai reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių įstatus rengia atsižvelgdami į Akcinių bendrovių įstatyme nustatytus tokio dokumento turiniui keliamus reikalavimus⁶⁰.

Kitas žingsnis reorganizavimo pagrindu steigiant naujas bendroves yra steigiamojo susirinkimo sušaukimas, kuriame pagal steigiamos bendrovės įstatus turi būti išrenkami naujos bendrovės valdymo organai vadovas ir valdyba, jei valdyba pagal bendrovės įstatus bendrovėje sudaroma, taip pat įvykdytos kitos bendrovės steigimo sutartyje ar steigimo akte nustatytos prievolės⁶¹.

Patvirtinus bendrovės reorganizavimo sąlygas bei naujai steigiamos bendrovės įstatus, visuotiniame akcininkų susirinkime išrinkus naujos bendrovės valdymo organus bei įvykdžius kitus reorganizavimo sąlygose numatytus reikalavimus, reorganizavimo pagrindu naujai steigiama bendrovė gali būti registruojama Juridinių asmenų registre.

Juridinių asmenų ir duomenų apie juos registravimo Juridinių asmenų registre tvarka yra nustatyta Juridinių asmenų registro nuostatose⁶². Šis nutarimas nustato ir reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių registravimo Juridinių asmenų registre tvarką⁶³, kuri iš esmės niekuo nesiskiria nuo naujai steigiamų bendrovių registravimo Juridinių asmenų registre tvarkos. Reorganizuojamų bendrovių valdymo organų įgalioti asmenys sumokėję įregistravimo Juridinių asmenų registre mokesčių Juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikia nustatytos formos prašymą įregistruoti naują bendrovę ir prašomos įregistruoti bendrovės steigimo dokumentus.

Naujai steigiama bendrovė laikoma įsteigta nuo jos įregistravimo Juridinių asmenų registre. Sujungimo ar padalijimo būdu reorganizuojant bendroves naujai steigiamų bendrovių įsteigimo momentas taip pat sietinas su jų įregistravimu Juridinių asmenų registre momentu. Svarbu paminėti, jog toks momentas taip pat laikytinas ir vykdomo bendrovių reorganizavimo pabaiga. Akcinių bendrovių įstatymas⁶⁴ numato, jog reorganizavimas laikomas baigtu, kai įregistruojamos visos po reorganizavimo sukurtos naujos bendrovės, todėl reorganizuojant bendrovę padalijimo būdu, reorganizavimas bus laikomas baigtu tada, kai bus įregistruotos visos naujai steigiamos bendrovės.

Akcinių bendrovių įstatyme⁶⁵ yra numatyta, jog Civilinio kodekso ir Akcinių bendrovių įstatymo nuostatos, reglamentuojančios reorganizavimą padalijimo būdu,

⁶⁰ *Ibidem* 4 str.

⁶¹ *Ibidem* 69 str. 3 d.

⁶² patvirtintos 2007 m. sausio 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 93 (Valstybės žinios, 2007, Nr. 15-537).

⁶³ *Cit. op.* 62, 124 p.

⁶⁴ *Cit. op.* 6, 69 str. 1 d.

⁶⁵ *Ibidem* 71 str. 2 d.

mutatis mutantis yra taikomos vykdant bendrovių atskyrimą. Bendrovių atskyrimas yra procesas, kurio metu yra iš bendrovės atskiriama dalis turto, teisių ir prievolių ir jų pagrindu kuriama nauja viena ar kelios tos pačios teisinės formos bendrovės. Vienintelis skirtumas nuo bendrovės reorganizavimo padalijimo būdu yra tai, kad bendrovė, iš kurios atskiriama jos turto, teisių ir prievolių dalis, po atskyrimo tęsia savo veiklą. Todėl bendrovės atskyrimo procesas negali būti tapatinamas su bendrovės reorganizavimu padalijimo būdu, nes tai prieštarautų reorganizavimo proceso kaip vienam iš bendrovių pabaigos būdų sampratai.

Reorganizuojant bendroves sujungimo ar padalijimo būdu reorganizavimo proceso vykdymo ypatumai yra susiję su reorganizavimo pagrindu naujos bendrovės steigimu. Naujų bendrovių steigimo tvarka iš esmės nesiskiria nuo įprastos bendrovių steigimo tvarkos, tačiau pasižymi tam tikrais ypatumais, susijusiais su naujai steigiamos bendrovės dokumentų rengimo ir registravimo tvarka.

V. Bendrovių reorganizavimo nesteigiant naujų bendrovių vykdymo ypatumai

Bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai iš esmės priklauso nuo reorganizavimo būdo, kuriuo reorganizuojama bendrovė ar bendrovės.

Reorganizuojant bendroves prijungimo ar padalijimo būdais yra steigiamos naujos bendrovės, kurioms pereina reorganizuojamos bendrovės turtas, teisės ir prievolės mainais už po reorganizavimo pradedančių naujai veikti bendrovių akcijas, kurios perduodamos dėl reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcininkams. Pagrindinis skirtumas reorganizuojant bendroves prijungimo ar išdalijimo būdu yra tai, kad tokiais būdais reorganizuojant bendroves naujos bendrovės nesteigiamos, o reorganizuojamos bendrovės savo turtą, teises ir prievoles perduoda veikiančioms bendrovėms, kurios po reorganizavimo tęsia savo veiklą. Priklausomai nuo to, koku būdu – prijungimo ar išdalijimo – reorganizuojamos bendrovės, jų turtas, teisės ir prievolės pereina atitinkamai arba vienai, arba dviem ir daugiau bendrovėms.

Reorganizuojant bendrovę arba bendroves prijungimo būdu visos reorganizuojamos ar reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės pereina vienai bendrovei prie kurios yra prijungiamos minėtos bendrovės, o tokia bendrovė mainais už perduotą turtą suteikia reorganizuotų bendrovių akcininkams savo akcijas. Tuo tarpu reorganizuojant bendrovę išdalijimo būdu, bendrovės turtas, teisės ir prievolės lygiomis dalimis arba ne yra paskirstomos dviem arba daugiau bendrovių mainais už jų akcijas perduodamas reorganizuotų bendrovių akcininkams.

Akcinių bendrovių įstatymas detaliam nereglamentuoja kaip turėtų būti vykdomas bendrovių reorganizavimas prijungimo ar išdalijimo būdu, t.y. kaip turėtų vykti pats prijungimo arba išdalijimo būdu reorganizuojamos bendrovės arba jos dalių prijungimo prie veikiančių bendrovių procesas.

Pagrindinis dokumentas, kuriuo vadovaujasi reorganizuojant bendroves yra reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organų parengtos reorganizavimo sąlygos. Kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas priimdamas sprendimą reorganizuoti bendrovę turi patvirtinti ir bendrovių reorganizavimo sąlygas. Reorganizavimo sąlygose turi būti pateikta visa informacija apie bendrovių reorganizavimo eigą, vykdymo tvarką

Kai bendrovės reorganizuojamos prijungimo arba išdalijimo būdu, kaip minėta aukščiau, reorganizavimo pagrindu nėra steigiamos naujos bendrovės. Visa arba dalimis išskaidyta reorganizuojama bendrovė, priklausomai nuo reorganizavimo būdo, yra prijungiama prie vienos arba kelių kitų veikiančių bendrovių. Reorganizuojamos

bendrovės, t.y. reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės, nėra taip paprastai perduodamos kitoms veikiančioms bendrovėms. Prijungiant reorganizuojamas bendroves prie jau veikiančių ir po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių turi būti užtikrintos reorganizuojamų bendrovių akcininkų teisės. Todėl, vienas pagrindinių bendrovių reorganizavimo nusteigiant naujų bendrovių vykdymo ypatumų yra tas, kad dėl vykdomo reorganizavimo prijungimo arba išdalijimo būdu turi būti keičiami reorganizavime dalyvaujančių bendrovių įstatai.

Bendrovių įstatai yra dokumentas, kuriuo bendrovė vadovaujasi savo veikloje⁶⁶. Bendrovių įstatuose yra numatoma visa pagrindinė informacija apie bendrovę, kaip juridinį asmenį, bendrovės veiklos tikslai, kapitalo dydis, bendrovės valdymo organai, jų kompetencija ir kiti duomenys, numatyti Akcinių bendrovių įstatyme⁶⁷. Reorganizuojant bendrovę prijungimo arba išdalijimo būdu visa bendrovė, t.y. jos turtas, teisės ir prievolės, ar dalimis yra prijungiamos prie kitos veikiančios bendrovės, mainais už tokios bendrovės akcijas, kurios po reorganizavimo yra perduodamos reorganizuojamos bendrovės akcininkams. Todėl siekiant užtikrinti reorganizuojamų bendrovių akcininkų teises, turi būti keičiami bendrovių, prie kurių prijungiamos reorganizuojamos bendrovės, įstatai.

Akcinių bendrovių įstatymas nereglamentuoja kokia tvarka turi būti vadovujamasi keičiant reorganizuojamų bendrovių akcijas į po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių akcijas. Minėtas įstatymas numato, jog informaciją apie tai, kaip yra keičiamos po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcijos į po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių akcijas, bendrovių valdymo organai privalo pateikti reorganizavimo sąlygose. Reorganizavimo sąlygose turi būti pateikta informacija apie akcijų keitimo santykį, tokio santykio pasirinkimo pagrindimas, akcijų skirstymo akcininkams taisyklės, akcijų skaičius pagal klases ir jų nominali vertė⁶⁸. Taip pat turi būti nurodyta akcijų išdavimo tvarka ir terminai⁶⁹.

Kiekvienos tiek reorganizuojamos, tiek reorganizavime dalyvaujančios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas, priimdamas sprendimą dėl bendrovės ar bendrovių reorganizavimo prijungimo ar išdalijimo būdais, turi pakeisti ir po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių įstatus, t.y. turi būti patvirtinti po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių įstatų pakeitimai.

⁶⁶ *Ibidem* 4 str. 1 d.

⁶⁷ *Ibidem* 4 str. 2 d.

⁶⁸ *Ibidem* 63 str. 1 d. 4 p.

⁶⁹ *Ibidem* 63 str. 1 d. 5 p.

Reorganizuojant bendroves prijungimo arba išdalijimo būdais po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatų pakeitimai yra neatsiejama bendrovių reorganizavimo sąlygų dalis.

Po bendrovių reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių įstatų pakeitimus rengia reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdybos arba vadovai, jei bendrovėse valdybos nesudaromos. Kokie pakeitimai turi būti daromi po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatuose, kiekvienu konkrečiu atveju nusprendžia bendrovių valdymo organai. Gali būti keičiamas bendrovės įstatinis kapitalas, valdymo organai, jų kompetencija ir kiti duomenys. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, jog bendrovių įstatuose visais atvejais bus daromi pakeitimai dėl bendrovės akcijų skaičius. Reorganizuojant bendroves prijungimo ar padalijimo būdu, reorganizuojamos bendrovės užbaigia savo veiklą ir savo turta, teises ir prievoles perduoda kitoms veikiančioms bendrovėms mainais už įgyjančios bendrovės akcijas, kurios išduodamos veiklą užbaigiančios bendrovės akcininkams. Taigi, po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės akcininkais tampa ir reorganizuojamų bendrovių akcininkai ir bendrovės įstatų pakeitimas yra būtinas, kad būtų užtikrintos tokių naujų akcininkų teisės.

Bendrovių valdymo organai įstatų pakeitimus įstatymų nustatyta tvarka privalo parengti tokiais terminais, kad atsižvelgiant į Akcinių bendrovių įstatyme⁷⁰ nustatytą reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių pareigą informuoti apie numatomą reorganizavimą bei užtikrinti bendrovių akcininkams ir kreditoriams teisę susipažinti su reorganizavimo dokumentais, tokia bendrovių pareiga nebūtų pažeista. Bendrovių valdymo organai po reorganizavimo veikiančių bendrovių įstatų pakeitimus privalo parengti kartu su bendrovės ar bendrovių reorganizavimo sąlygomis, įstatymų nustatyta tvarka paskelbti apie tokių dokumentų sudarymą ir kiekvienos bendrovės akcininkams bei kreditoriams sudaryti galimybę su tokiais pakeitimais bei kitais reorganizavimo dokumentais susipažinti ne vėliau kaip likus 30 dienų iki atitinkamos bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl reorganizavimo.

Bendrovių įstatų pakeitimai yra registruojami Juridinių asmenų registre Juridinių asmenų registro nuostatose nustatyta tvarka⁷¹. Po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių valdymo organų įgalioti asmenys Juridinių asmenų registro tvarkytojui turi pateikti nustatytos formos prašymą įregistruoti pakeistus registro duomenis, įstatų

⁷⁰ *Ibidem* 65 str. 1, 2 d.

⁷¹ *Cit. op.* 62, 122 p.

pakeitimus ir visą pakeistą įstatų tekstą ir dokumentą patvirtinanti, jog yra sumokėtas nustatyto dydžio mokestis už duomenų pakeitimų registravimą Juridinių asmenų registre.

Bendrovės reorganizavimas prijungimo būdu yra laikomas baigtu, kai yra įregistruojami po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės įstatų pakeitimai. Kai bendrovė yra reorganizuojama išdalijimo būdu, tokios bendrovės reorganizavimas laikomas baigtu, kai įregistruojami visų po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatų pakeitimai⁷².

Bendrovių reorganizavimo prijungimo ir skaidymo būdais vykdymo ypatumai yra susiję su tuo, jog reorganizuojama bendrovė ar bendrovės visos ar dalimis, priklausomai nuo reorganizavimo būdo, yra prijungiamos po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių ir, siekiant užtikrinti reorganizuojamų bendrovių akcininkų teises, yra keičiami po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatai.

⁷² *Cit. op.* 6, 69 str. 1 d.

VI. Reorganizuojamų bendrovių turto, teisių ir prievolių perdavimas

1. Reorganizuojamos bendrovės turto, teisių ir prievolių perdavimo momentas

Prieš pradėdant analizuoti reorganizuojamos bendrovės turto, teisių ir prievolių perdavimo eigą ir tvarką po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms, svarbu aptarti momentą, nuo kada toks turtas, teisės ir prievolės apskritai gali būti perduodamos.

Reorganizavimo sąlygos yra dokumentas, kuriuo remiantis reorganizuojami juridiniai asmenys⁷³. Tai yra pagrindinis dokumentas, kuriame atsispindi visa reorganizavimo proceso eiga ir tvarka.

Reorganizavimo sąlygas, kaip minėta aukščiau, ruošia reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdybos arba vadovai, jei valdyba bendrovėje nesudaromos⁷⁴.

Akcinių bendrovių įstatyme yra nustatyta, jog reorganizavimo sąlygose turi būti numatytas momentas, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės turtas, teisės ir prievolės pereina po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms⁷⁵. Įstatymų leidėjas pastarajame teisės akte įtvirtina bendrą nuostatą, jog reorganizuojamų bendrovių visas turtas, teisės ir prievolės po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms pereina nuo naujai sukurtų bendrovių įregistravimo ar po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių pakeistų įstatų įregistravimo Juridinių asmenų registre⁷⁶. Tačiau reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai ruošdami reorganizavimo sąlygas gali numatyti ir kitą momentą, kada pereina reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ar prievolės po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms. Pavyzdžiui, reorganizavimo sąlygose gali būti numatyta, kad padalijimo būdu reorganizuojamos bendrovės pagrindu naujai steigiamoms bendrovėms veiklą užbaigiančios bendrovės prievolės pereis vieno mėnesio laikotarpyje atlikus skolų patikslinimą.

Akcinių bendrovių įstatymas numato bendrąją taisyklę, jog reorganizuojamos bendrovės turtas, teisės bei prievolės, negali būti perduodamos anksčiau, nei užbaigiamas bendrovės reorganizavimo vykdymas. Reorganizuojamos bendrovės turto, teisių ir prievolių perėjimo momentą įstatymų leidėjas susieja su reorganizavimo pabaiga ir, perduodant turtą, teises ir prievoles, numato bendrą jų perdavimo momentą. Kaip minėta, įstatymų leidėjas numato, jog reorganizavimo sąlygose gali būti numatytas tik vėlesnis turto, teisių ar prievolių perdavimo momentas nei bendrovės reorganizavimo užbaigimas.

⁷³ *Cit. op.* 7, p. 215.

⁷⁴ *Cit. op.* 6, 63 str. 1 d.

⁷⁵ *Ibidem* 63 str. 8 d.

⁷⁶ *Ibidem* 68 str. 1 d.

2. Reorganizuojamos bendrovės turto perdavimas

Vienas iš pagrindinių bendrovių reorganizavimo ypatumų yra tas, kad be reorganizuojamos bendrovės teisių ir prievolių po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms yra perduodamas ir reorganizuojamos bendrovės turtas.

Svarbu paminėti, jog po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms perduodamas reorganizuojamos bendrovės turtas yra pagrindas, kuriuo remiantis, priklausomai nuo reorganizavimo būdo, yra užtikrinamos reorganizuojamų bendrovių akcininkų teisės. Reorganizuojant bendrovės sujungimo arba padalijimo būdu, yra steigiamos naujos bendrovės, kurių įstatinis kapitalas yra formuojamas reorganizuojamų bendrovių turto pagrindu. Naujai įsteigtų bendrovių akcijos yra proporcingai arba neproporcingai padalijamos reorganizuojamų bendrovių akcininkams. Reorganizuojant bendrovės prijungimo arba išdalijimo būdu prie veikiančių bendrovių yra prijungiamas arba visas reorganizuojamos bendrovės turtas arba tam tikros jo dalys. Po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės perskaičiuoja savo akcijas ir tam tikrą jų dalį paskiria reorganizuotų bendrovių akcininkams, taip užtikrindamos akcininkų teises. Po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcijų keitimo į po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijas santykis, jo pagrindimas, akcijų skirstymo taisyklės, išdavimo akcininkams tvarka ir terminai yra numatomi reorganizavimo sąlygose⁷⁷.

Paprastai reorganizuojamos bendrovės turtas po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms perduodamas turto perdavimo – priėmimo aktais. Turto perdavimo – priėmimo aktais yra perduodamas tiek kilnojamasis, tiek nekilnojamasis reorganizuojamos bendrovės turtas. Juose turi būti detalčiai nurodoma, koks turtas perduodamas, jo vertė, su perduodamu turtu susijusios teisės ir prievolės. Turto perdavimo – priėmimo aktuose taip pat turi būti nurodoma turto perdavimo tvarka ir terminai.

Šiame reorganizavimo vykdymo etape svarbų vaidmenį atlieka turto vertintojai. Reorganizuojamos bendrovės ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai bendru sutarimu turi kreiptis į nepriklausomą turto vertintoją, kuris įvertintų reorganizuojamos bendrovės turtą ir pateiktų turto vertinimo ataskaitą. Turto vertintojai reorganizuojamų bendrovių turtą įvertina atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos turto ir verslo pagrindų vertinimo įstatyme⁷⁸ nustatytus turto vertės nustatymo principus ir metodus, turto vertinimo tvarką. Svarbu paminėti, jog turto vertintojo pateikta turto vertinimo ataskaita yra laikoma teisinga, kol nenuginčijama įstatymų nustatyta tvarka⁷⁹.

⁷⁷ *Ibidem* 63 str. 1 d. 4, 5 p.

⁷⁸ Valstybės žinios, 2003, Nr. 38-1673.

⁷⁹ *Cit. op.* 78, 24 str. 3 d.

Tad asmenys nesutinkantys su pateikta turto vertintojo ataskaita, turi teisę kreiptis į teismą ir ginčyti tokios ataskaitos teisingumą.

Tikslus reorganizuojamos bendrovės turto įvertinimas yra ypač svarbus reorganizuojant bendrovę skaidymo būdais, nes, kaip minėta aukščiau reorganizuojant bendroves jungimo būdais visas turtas pereina vienai po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei, o reorganizuojant skaidymo būdais reorganizuojamos bendrovės turtas yra dalinamas po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms atsižvelgiant į reorganizavimo sąlygose numatytas perduoti reorganizuojamos bendrovės turto dalis. Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai rengdami reorganizavimo sąlygas sprendžia koks konkrečiai reorganizuojamos bendrovės turtas perduodamas konkrečiai po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei. Svarbu paminėti, jog reorganizavimo sąlygų rengėjai reorganizavimo sąlygose ne tik paskirsto bendrovės turtą, tačiau taip pat privalo pagrįsti konkretaus turto priskyrimą po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei.

Reorganizuojant bendrovę išdalijimo ar padalijimo būdais, bendrovės turtas tam tikromis dalimis pereina kitoms bendrovėms. Po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms kartu su reorganizuojamos bendrovės turtu pereina ir bendrovės teisės bei prievolės. Dažnai skaidymo būdais reorganizuojamos bendrovės teisės ir prievolės perduodamos atsižvelgiant į tai, kokią reorganizuojamos bendrovės turto dalį gauna po reorganizavimo veiksiančios bendrovės. Taip pat atsižvelgiama ir į tai, koks konkrečiai turtas perduodamas tokioms bendrovėms, kartu su tuo turtu perduodamos ir su juo susijusios teisės ir prievolės. Pavyzdžiui, po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei „A“ perduodant reorganizuojamos bendrovės „B“ turtą – pastatus, bendrovei „A“ kartu su perduodamu pastatu pereina ir teisė į nustatytą kelio servitutą, kuris buvo nustatytas reorganizuojamos bendrovės „B“ naudai, kad būtų užtikrinta galimybė patekti į dėl vykdomo reorganizavimo bendrovei „A“ perduodamą pastatą⁸⁰.

Akcinių bendrovių įstatymas reglamentuoja tuos atvejus, kai reorganizuojant bendrovę skaidymo koks nors turtas nėra priskirtas kuriai nors po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių⁸¹. Jei neperduotas turtas yra dalomas, jis yra perduodamas po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms proporcingai, atsižvelgiant į reorganizuotos bendrovės turto dalį, kuri pagal reorganizavimo sąlygas buvo perduota bendrovei. Jei pagal reorganizavimo sąlygas neperduoto turto neįmanoma padalinti, jis yra perduodamas ir tokį daiktą pardavus gautos lėšos yra padalinamos aukščiau minėta

⁸⁰ *Cit. op.* 4, 4.111 str. 2 d.

⁸¹ *Cit. op.* 6, 68 str. 2 d.

tvarka – proporcingai reorganizuotos bendrovės turto daliai, priskirtai pagal reorganizavimo sąlygas po reorganizavimo veikiančiai bendrovei.

Taigi, reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai rengdami reorganizavimo sąlygas numato koks konkrečiai turtas bus perduodamas kiekvienai po reorganizavimo veikiančiai bendrovei ir kaip toks turtas bus perduodamas.

3. Reorganizuojamos bendrovės teisių ir prievolių perdavimas

Vienas iš pagrindinių bendrovių reorganizavimo kaip bendrovių veiklos pabaigos ypatumu yra tai, kad nors reorganizuojama bendrovė dėl vykdomo reorganizavimo pasibaigia, jos veikla – turtas, teisės ir prievolės – yra perduodama kitoms veikiančioms arba naujai reorganizavimo pagrindu steigiamoms bendrovėms.

Reorganizuojant bendrovės jungimo būdu reorganizuojamų bendrovių teisės ir prievolės yra perduodamos vienai bendrovei. Reorganizuojant bendrovės sujungimo būdu visos reorganizuojamų bendrovių teisės ir prievolės perduodamos vienai naujai steigiamai bendrovei, o reorganizuojant bendrovės prijungimo būdu veikiančiai bendrovei, prie kurios yra prijungiamos viena arba daugiau reorganizuojamų bendrovių. Skirtingai nei reorganizuojant skaidymo būdu reorganizuojamų bendrovių teisės ir prievolės nėra dalinamos ir yra perduodamos vienai bendrovei, todėl vykdant bendrovės reorganizavimą jungimo būdu neturėtų sukelti sunkumų. Tuo tarpu reorganizuojant bendrovės skaidymo būdais, reorganizuojamų bendrovių teisių ir prievolių perdavimas yra problematiškesnis, nes teises ir prievoles perima ne viena bendrovė, o kelios veiklą po reorganizavimo tęsiančios arba reorganizavimo pagrindu naujai steigiamos bendrovės.

Akcinių bendrovių įstatyme yra įtvirtinta nuostata, kad reorganizuojant bendrovę skaidymo būdu reorganizavimo sąlygose turi būti pateikiamas tikslus skaidomos bendrovės turto, prievolių ir teisių aprašymas ir jų paskirstymas po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms⁸². Kaip minėta ankstesnėse dalyse, reorganizavimo sąlygose taip pat turi būti numatytas ir momentas, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės turtas, teisės ir prievolės pereina po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms⁸³.

Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai rengdami reorganizavimo sąlygas reorganizuojamų bendrovių teises ir prievoles paskirsto atsižvelgdami į tokių teisių ir prievolių pobūdį, bendrovėms perduodamo turto pobūdį.

⁸² *Ibidem* 63 str. 1 d. 11p.

⁸³ *Ibidem* 63 str. 8 d.

Pavyzdžiui, bendrovė „A“, kuri vykdo dvejopo pobūdžio veiklą – siuva patalinę ir audžia audinius iš drobės, yra reorganizuojama padalijimo būdu, atskiriant dvi jos vykdomas veiklas ir steigiant dvi naujas bendroves. Bendrovė „A“ buvo sudariusi su kita bendrove sutartį dėl audimo staklių nuomos. Taigi, reorganizuojant bendrovę iš tokios sutarties kylančios bendrovės „A“ teisės ir prievolės bus perduotos reorganizavimo pagrindu steigiamai naujai bendrovei, kuri po reorganizavimo vykdys audimo veiklą.

Akcinių bendrovių įstatymas reglamentuoja atvejus, kai skaidymo būdu reorganizuojamos bendrovės kokia nors prievolė nėra priskirta kuriai nors iš bendrovių, veikiančių po reorganizavimo⁸⁴. Tokiu atveju už tokią prievolę atsakys visos po reorganizavimo veikiančios bendrovės solidariai. Tačiau kiekvienos iš bendrovių atsakomybė už reorganizavimo metu nei vienai bendrovei nepriskirtą prievolę bus ribojama po reorganizavimo tęsiančiai veiklą bendrovei pagal reorganizavimo sąlygas priskirto reorganizuotos bendrovės turto dalies dydžiu.

Civilinio kodekso ir Akcinių bendrovių įstatymo nuostatos reglamentuojančios reorganizavimo vykdymo ypatumus detalai nenustato kaip turėtų būti perduodamos reorganizuojamų bendrovių konkrečios teisės ir prievolės reorganizavimo pagrindu naujai steigiamoms ar po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms.

3.1. Reorganizuojamos bendrovės prievolių perdavimo ypatumai

Vienas svarbiausių uždavinių reorganizuojant bendroves yra tinkama reorganizuojamų bendrovių kreditorių apsauga. Reorganizuojant bendroves bendrovių turimos teisės ir prievolės yra perduodamos kitoms bendrovėms. Taigi, kitoms bendrovėms perkeliamos ir prievolės kreditoriams.

Vykdamas juridinių asmenų reorganizavimą prievolių perdavimas yra vykdomas atsižvelgiant į Civilinio kodekso antrosios knygos normas, reglamentuojančias juridinių asmenų reorganizavimą. Kadangi, bendrovių reorganizavimo vykdymą reglamentuoja Akcinių bendrovių įstatymas, prievolių perdavimas reorganizuojant bendroves turi būti vykdomas atsižvelgiant ir į šiame teisės akte nustatytus bendrovių reorganizavimo vykdymo reikalavimus. Atkreiptinas dėmesys, kad kiti teisės aktai, reglamentuojantys konkrečių prievolių perkėlimą, pavyzdžiui, Civilinio kodekso šeštosios knygos normos nustatančios skolos perkėlimo ypatumus, reorganizavimo metu perduodant prievoles netaikomos arba taikomos tiek, kiek neprieštarauja Akcinių bendrovių įstatyme nustatytai bendrovių reorganizavimo tvarkai.

⁸⁴ *Ibidem* 68 str. 3 d.

Kaip pavyzdį vykdant prievolių perdavimą bendrovių reorganizavimo metu, galima pateikti skolos perkėlimą. Civilinis kodeksas nustato, jog skolos perkėlimas yra galimas tik tuomet, kai yra gautas kreditoriaus sutikimas⁸⁵, jei kreditorius nėra davęs sutikimo perkelti skolą iš anksto⁸⁶. Bendrovių reorganizavimas yra procesas, kurio metu reorganizuojama bendrovė užbaigia savo veiklą, o visą savo turtą, teises ir prievoles perduoda kitai reorganizavimo pagrindu naujai steigiamai arba veikiančiai bendrovei. Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai reorganizuojamos bendrovės skolinių įsipareigojimų klausimą išsprendžia reorganizavimo sąlygose, t.y. rengdami reorganizavimo sąlygas jie numato, kuriai po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei yra perduodami konkretūs įsipareigojimai. Taigi, reorganizuojant bendrovę jos skoliniai įsipareigojimai yra perkelti kitai bendrovei, kuri tampa atsakinga už jų įvykdymą, ir skirtingai nei nustatyta Civiliniame kodekse, kreditoriaus sutikimas nereikalingas.

Civilinis kodeksas numato kiekvieno reorganizuojamo juridinio asmens kreditoriaus teisę susipažinti su reorganizavimo dokumentais – reorganizavimo sąlygomis, reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitomis ir kitais dokumentais⁸⁷. Akcinių bendrovių įstatyme yra išvardintas konkretus reorganizavimo dokumentų sąrašas, su kuriais įstatyme nustatyta tvarka ir terminais turi teisę susipažinti reorganizuojamos bendrovės kreditorius⁸⁸. Reorganizuojamų bendrovių kreditoriams tokia teisė suteikiama siekiant suteikti kreditoriams galimybę įvertinti reorganizavimo padarinius ir, esant pagrįstam pagrindui manyti, kad dėl vykdomo reorganizavimo jam priklausančios prievolės įvykdymas pasunkės, reikalauti papildomai užtikrinti prievolės įvykdymą⁸⁹. Tokią teisę kreditorius gali pasinaudoti tada, kai jam priklausančios iš prievolės kylančios teisės atsirado ir nesibaigė iki viešo paskelbimo apie reorganizavimo sąlygas sudarymo. Jei reorganizuojama bendrovė atsisako vykdyti kreditoriaus reikalavimus susijusius su perduodamos prievolės įvykdymo papildomu užtikrinimu, kreditorius turi teisę savo interesus ginti teisme⁹⁰. Minėtame įstatyme įtvirtinant tokias nuostatas siekiama tinkamai apsaugoti reorganizuojamų bendrovių kreditorių interesus, kad vykdant reorganizavimą nebūtų nepažeisti kreditorių interesai.

Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta, kad kiekviena reorganizuojama ir dalyvaujanti reorganizavime bendrovė privalo papildomai užtikrinti prievolių įvykdymą

⁸⁵ *Cit. op.* 4, 6.115 str.

⁸⁶ *Ibidem* 6.116 str. 2 d.

⁸⁷ *Ibidem* 2.101 str. 3d.

⁸⁸ *Cit. op.* 6, 65 str. 2 d.

⁸⁹ *Ibidem* 66 str. 1 d.

⁹⁰ *Ibidem* 66 str. 3 d.

kiekvienam to reikalaujančiam jos kreditoriui⁹¹. Tačiau toks bendrovės kreditoriaus reikalavimas bus tenkinamas tik tuomet, jei iš prievolės kylančios kreditoriaus teisės atsirado ir nesibaigė iki viešo paskelbimo apie bendrovių valdymo organų sudarytas reorganizavimo sąlygas ir tokį reikalavimą bendrovės kreditorius pateikė per laikotarpį nuo reorganizavimo sąlygų sudarymo ir visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo⁹².

Reorganizuojama ar reorganizavime dalyvaujanti bendrovė bendrovės kreditoriaus reikalavimą papildomai užtikrinti jam priklausančių prievolių įvykdymą gali patenkinti tik tuomet, kai yra pakankamas pagrindas manyti, kad dėl reorganizavimo, atsižvelgiant į reorganizuojamos ar dalyvujančios reorganizavime bendrovės bei po reorganizavimo veikiančios bendrovės, kuriai pagal reorganizavimo sąlygas pereina išipareigojimai, finansinę būklę, prievolės įvykdymas pasunkės⁹³. Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta, kad reorganizuojama ar dalyvaujanti reorganizavime bendrovė gali atsisakyti suteikti papildomą kreditoriui priklausančių prievolių įvykdymo užtikrinimą, jei tokių prievolių įvykdymas yra pakankamai užtikrintas įkeitimu, hipoteka, laidavimu ar garantija⁹⁴.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog jei reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvujančios bendrovės valdymo organai nesusitaria su bendrovės kreditoriumi dėl kreditoriui priklausančių prievolių įvykdymo užtikrinimo dydžio ar atsisako patenkinti kreditoriaus reikalavimus, kreditorius turi teisę kreiptis į teismą dėl papildomo prievolių įvykdymo užtikrinimo⁹⁵.

Aukščiau minėti kreditorių reikalavimai, susiję su papildomu prievolių įvykdymo užtikrinimu, turi įtakos reorganizavimo proceso baigčiai. Jeigu bent vienas kreditorius pareiškė reikalavimą papildomai užtikrinti jam priklausančių prievolių įvykdymą ir toks kreditoriaus reikalavimas nėra patenkintas, Juridinių asmenų registro tvarkytojui negali būti teikiami dokumentai dėl po reorganizavimo veikiančių bendrovių įstatų pakeitimo ar naujų įstatų įregistravimo arba po reorganizavimo nebeveikiančių bendrovių išregistravimo iš Juridinių asmenų registro. Taip pat minėti dokumentai negali būti pateikiami ir iki to momento, kol nėra įsiteisėjęs teismo sprendimas, jeigu kreditorius su reorganizuojama bendrove nepasiekė abipusio susitarimo ir teisme yra nagrinėjamas ginčas dėl kreditoriui priklausančių prievolių papildomo užtikrinimo⁹⁶.

⁹¹ *Ibidem* 66 str. 1 d.

⁹² *Ibidem* 66 str. 1, 2 d.

⁹³ *Ibidem* 66 str. 1 d.

⁹⁴ *Ibidem* 66 str. 3 d.

⁹⁵ *Ibidem* 66 str. 3 d.

⁹⁶ *Ibidem* 66 str. 4 d.

Svarbu paminėti, jog Akcinių bendrovių įstatymas numato, papildomą kreditorių interesų apsaugą reorganizuojant bendroves skaidymo būdu⁹⁷. Skirtingai nei reorganizuojant bendroves jungimo būdu, reorganizuojant bendrovę skaidymo būdu reorganizuojamos bendrovės turtas, teisės ir prievolės pagal reorganizavimo sąlygas pereina dviems ar daugiau veikiančių arba naujai reorganizavimo pagrindu steigiamų bendrovių. Už pagal reorganizavimo sąlygas priskirtos prievolės įvykdymą yra atsakinga bendrovė, kuriai ta prievolė buvo priskirta. Minėtame įstatyme yra numatytas atvejis, kai skaidant bendrovę už visos ar dalies prievolės neįvykdymą solidariai atsakys visos po reorganizavimo veikiančios bendrovės. Solidari bendrovių atsakomybė iškilis tada, kai kreditorius, kuriam priklauso neįvykdyta prievolė, buvo pareiškęs reikalavimą papildomai užtikrinti perduodamos prievolės įvykdymą ir kreditoriui papildomos prievolės įvykdymo garantijos nebuvo suteiktos. Tačiau svarbu paminėti, kad kiekvienos iš bendrovių atsakomybė esant tokiai situacijai yra ribojama pagal reorganizavimo sąlygas kiekvienai bendrovei priskirto reorganizuojamos bendrovės nuosavo kapitalo dydžiu.

3.2. Reorganizuojamos bendrovės teisių perdavimo ypatumai

Bendrovės vykdydamos savo veiklą įgyja įvairių teisių, tokių kaip teisė verstis tam tikra ūkine veikla, teisė į nuolaidas, lengvatas, reikalavimo teises ir kt. Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai reorganizavimo sąlygose privalo aprašyti reorganizuojamos bendrovės teises ir nustatyti jų paskirstymo po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms bei nurodyti jų perdavimo momentus⁹⁸.

Civilinis kodeksas numato, jog įstatymų nustatytais atvejais juridiniai asmenys gali imtis tam tikros rūšies veiklos tik gavę įstatymų nustatyta tvarka išduotus leidimus ir licencijas⁹⁹. Bendrovės turimų leidimų ir licencijų perdavimas galimas tik tuo atveju, jeigu tokio perdavimo galimybė yra numatyta teisės aktuose, reglamentuojančiuose atitinkamų leidimų ir licencijų išdavimą ar pačiame leidime ir licencijoje.

Reorganizuojant bendrovę jos turimos teisės ir prievolės pereina kitai reorganizavimo pagrindu naujai steigiamai arba veikiančiai bendrovei. Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai rengdami reorganizavimo sąlygas ir sprendami leidimų bei licencijų perdavimo klausimą turi atkreipti dėmesį į leidimų ir licencijų išdavimo ir galiojimo sąlygas, galiojimo trukmę ir įsitikinti leidimų ir licencijų perdavimo galimybe. Pavyzdžiui, Leidimų naudoti žūklės plotus išdavimo ir

⁹⁷ *Ibidem* 68 str. 4 d.

⁹⁸ *Ibidem* 63 str. 8, 11 d.

⁹⁹ *Cit. op.* 4, 2.77 str. 1 d.

panaikinimo tvarkos apraše¹⁰⁰ yra nustatyta, kad nustatyta tvarka išduotas leidimas gali būti panaikinamas, jei juridinis asmuo, kuriam leidimas išduotas, yra reorganizuojamas¹⁰¹. Taigi, reorganizuojant bendrovę, kuri turėjo leidimą naudoti nurodytus žūklės plotus, leidimas nebus perduodamas reorganizuojamos bendrovės teises ir prievolės perimančiai bendrovei. Jei konkrečių leidimų ar licencijų išdavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose yra numatyta, kad reorganizavimus bendrovę leidimas ar licencija pasibaigia ir jų perdavimas po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei yra negalimas, bendrovė norėdama gauti leidimą ar licenciją nustatyta tvarka turės kreiptis į kompetentingą įstaigą ar instituciją dėl naujo leidimo ar licencijos išdavimo. Priešingu atveju, bendrovių valdymo organams po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms perdavus leidimas ir licencijas, kurių perdavimas nebuvo galimas, gali kilti atsakomybė už prievolės, kurioms vykdyti reikalingas neteisėtai perduotas leidimas ar licencija.

Reorganizuojant bendrovę po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms pereina ir teisė, pavyzdžiui, į įvairias nuolaidas, lengvatas, o ūkio subjektams reorganizuojamos bendrovės atžvilgiu taikiusiems tokias nuolaidas ir lengvatas išlieka pareiga jas taikyti ir po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms.

Lietuvos Aukščiausiasis teismas išnagrinėjo byla¹⁰², kurioje ieškovas AB „Lisco Baltic Service“ kreipėsi į teismą prašydama priteisti iš atsakovo Klaipėdos valstybinės jūrų uostų direkcijos 60 000 litų permokėtų uostų rinkliavų. Ieškovas nurodė, jog 2001 m. birželio 27 d. reorganizavus AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“ buvo įsteigtos dvi bendrovės - AB „Lisco Baltic Service“ ir AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“. AB „Lisco Baltic Service“ buvo perduoti keltai ir šeši trampiniai laivai, taip pat reorganizuotos bendrovės teisės ir pareigos, įskaitant ir teisę gauti nuolaidas, mokant uostų rinkliavas. Reorganizavus AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“ Klaipėdos valstybinė jūrų uostų direkcija nuolaidų ieškovui nebetaikė. Tokia poziciją atsakovai grindė tuo, kad po reorganizavimo įsteigta AB „Lisco Baltic Service“ yra naujas juridinis asmuo ir nuolaidos mokant uostų rinkliavas jai netaikomos.

Sprendžiant šią bylą pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nuomonės išsiskyrė. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė ir tokį savo sprendimą pagrindė tuo, kad tarp šalių sudarytoje sutartyje dėl atsiskaitymų už uostų rinkliavas ir teikiamus patarnavimus,

¹⁰⁰ Patvirtintas Aplinkos ministro 2005 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. D1-35 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 14-442).

¹⁰¹ *Cit. op.* 100, 15.5 p.

¹⁰² LAT CBS teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje AB „Lisco Baltic Service“ v. Klaipėdos valstybinė jūrų uostų direkcija, Nr. 3K-3-395/2005, kat. 24.1;

kur numatytos ir rinkliavų nuolaidos, nėra numatytas sutarties tęstinumas pasikeitus laivų valdytojams. Klaipėdos apygardos teismas apeliacine tvarka išnagrinėjęs ieškovo skundą, pirmosios apylinkės teismo sprendimą panaikino ir ieškinį patenkino – priteisė iš Klaipėdos valstybinės jūrų uostų direkcijos 60 000 litų permokėtų uostų rinkliavų. Teismas konstatavo, jog reorganizavus AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“ AB „Lisco Baltic Service“ perėmė iš reorganizuotos bendrovės turtą, teisės ir prievolės, o taip pat ir teisę gauti nuolaidas.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pritarė Klaipėdos apygardos teismui. Teismas konstatavo, jog reorganizuotų bendrovių visas teises ir pareigas perima reorganizuojant įsteigtos naujos ir po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės. AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“ buvo reorganizuota skaidymo būdu, o naujai įsteigtoms bendrovėms, tarp jų ir AB „Lisco Baltic Service“, buvo perduotos visos teisės ir pareigos, susijusios su joms perduodamu turtu, teisėmis ir prievolėmis. AB „Lisco Baltic Service“ perėmus reorganizuotos bendrovės turtą – laivus, ši bendrovė tapo ir laivų valdytoja, todėl atitinkamai ji perėmė ir teises bei pareigas, susijusias su perduodamu turtu. Todėl akivaizdu, kad AB „Lisco Baltic Service“ perėjo ir teisė į nuolaidą krovinio rinkliavai, kurią reorganizuota bendrovė turėjo įgijusi iki reorganizavimo įvykdymo, o Klaipėdos valstybinei jūrų uostų direkcijai išliko pareiga tokią nuolaidą taikyti.

Kaip minėta, reorganizuojant bendrovės reorganizuojamos bendrovės turtas, teisės ir prievolės pereina po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms, o reorganizuojama bendrovė užbaigia savo veiklą. Kartu su reorganizuojamos bendrovės teisėmis tokioms bendrovėms taip pat perduodama ir reikalavimo teisė.

Reikalavimo teisė yra savarankiškas civilinių teisinių santykių objektas, todėl gali būti perleista kitam asmeniui bendraisiais pagrindais, numatytais Civiliniame kodekse.¹⁰³

Civilinio kodeksas numato, kad reikalavimo teisę visą arba jos dalį kitam asmeniui galima perleisti be skolininko sutikimo, išskyrus atvejus, kai tai draudžia įstatymai ar sutartis¹⁰⁴. Asmuo, kuriam perleidžiama reikalavimo teisė tampa naujuoju kreditoriumi. Civilinis kodeksas numato, kad reikalavimo teisės perleidimo sutarties formai taikomi tokie patys reikalavimai kaip ir pagrindiniai sutarčiai¹⁰⁵.

Reorganizuojant bendrovę reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai parengia reorganizavimo sąlygas, kuriose, be kita ko, numato reorganizuojamos bendrovės teisių paskirstymą. Bendrovių reorganizavimo sąlygos yra

¹⁰³ MIKELĖNAS, V., *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Šeštoji knyga, Prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2002. I t., p. 139.

¹⁰⁴ *Cit. op.* 4, 6.101 str. 5 d.

¹⁰⁵ *Ibidem* 6.103 str.

pagrindinis dokumentas, kuriame atspindi numatomo vykdyti reorganizavimo tvarka ir eiga. Reorganizuojama bendrovės reikalavimo teisės po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms yra perleidžiamos vadovaujantis reorganizavimo sąlygomis ir Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse reikalavimo teisės perleidimui nustatyta tvarka netaikoma.

Reorganizuojamos bendrovės teises perimančioms bendrovėms kartu su reikalavimo teise pereina ir papildomos, šalutinės teisės¹⁰⁶. Pavyzdžiui, jei reikalavimo teisė buvo užtikrinta įkeitimu, perleidžiant reikalavimo teisę kartu pereina ir jos įvykdymo užtikrinimas.

3.3. Reorganizuojamos bendrovės procesinių teisių perėmimas

Bendrovės reorganizavimas yra suprantamas kaip procesas, kurio metu bendrovė pasibaigia, tačiau savo veiklą perduoda kitai veikiančiai arba reorganizavimo pagrindu naujai steigiamai bendrovei ar bendrovėms, kurioms pereina reorganizuojamos bendrovės turtas, teisės ir prievolės. Minėtoms bendrovėms pereina ir reorganizuojamų bendrovių procesinės teisės.

Procesinių teisių perėmimas yra tada, kai į pirminės šalies ar trečiojo asmens vietą ateina kitas asmuo, o pirminė šalis ar trečiasis asmuo iš proceso pasitraukia¹⁰⁷. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas¹⁰⁸ (toliau – Civilinio proceso kodeksas) nustato, kad vienai iš ginčijamo arba sprendimu nustatyto teisinio santykio šalių pasitraukus iš bylos, teismas, jei yra pagrindas, tą šalį pakeičia jos teisių perėmėju, išskyrus atvejus, kai yra negalimas materialinių subjektinių teisių perėmimas¹⁰⁹. Taigi, procesinių teisių perėmimo galimybė yra tiesiogiai susijusi su materialinių teisių perėmimo galimybe. Procesinių teisių perėmimas yra negalimas, kai neleidžiama perimti atitinkamų materialinių subjektinių teisių.

Civilinio proceso kodeksas numato, kad procesinių teisių perėmimas galimas juridiniam asmeniui pasibaigus¹¹⁰. Bendrovės reorganizavimas yra bendrovės pasibaigimas be likvidavimo procedūros. Reorganizavus bendrovę bendrovė kaip juridinis asmuo pasibaigia, o jos turtą, teises ir prievoles perima kitos po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės. Tokios bendrovės perima ir reorganizuotos bendrovės procesines teises.

¹⁰⁶ *Cit. op.* 80, p. 141.

¹⁰⁷ LAUŽIKAS, E.: MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS V., *Civilinio proceso teisės*. Vilnius: Justitia, 2004. I t. p. 275.

¹⁰⁸ Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.

¹⁰⁹ *Cit. op.* 108, 48 str. 1 d.

¹¹⁰ *Ibidem* 48 str. 1 d.

Reorganizuojamos bendrovės veiklos pabaigos momentas yra sietinas su jos išregistravimu iš Juridinių asmenų registro¹¹¹. Išregistravus bendrovę iš Juridinių asmenų registro atsiranda pagrindas procesinių teisių perėmimui, todėl teismas turi sustabdyti bylos nagrinėjimą¹¹². Procesas turėtų būti atnaujinamas remiantis suinteresuoto asmens pareiškimu teismui įvykus materialiuųjų subjektinių teisių perėmimui. Reorganizuojamų bendrovių visas turtas, teisės ir prievolės pereina po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms nuo naujai sukurtų bendrovių įregistravimo ar po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių pakeistų įstatų įregistravimo Juridinių asmenų registre, jei reorganizavimo sąlygose nenumatytas kitas turto, teisių ar prievolių perdavimo momentas¹¹³. Prašymą dėl proceso atnaujinimo teismui gali pateikti tiek reorganizuojamos bendrovės teisės ir prievolės perimanti bendrovė, tiek ir priešinga šalis.

Civilinio proceso kodekse numatyta, kad procesinių teisių perėmimas yra galimas bet kurioje proceso stadijoje¹¹⁴, tačiau į procesą kaip procesinių teisių perėmėja įsitraukianti bendrovė privalo pagrįsti savo dalyvavimą procese¹¹⁵. Po reorganizavimo veikianči bendrovė teismui privalės pateikti įrodymus, kad ji yra atitinkamų materialiuųjų teisių perėmėja. Tokie įrodymai gali būti teisės aktų nustatyta tvarka iš Juridinių asmenų registro išduoti išrašai, patvirtinantys, kad bendrovės yra dėl reorganizavimo pasibaigusios bendrovės teisių perėmėjos. Svarbu paminėti, kad procesines teises perimančiai bendrovei bus privalomi visi prieš įsitraukiant į procesą pirmtakės bendrovės atlikti procesiniai veiksmai, jų pagrindų įgytos teisės ir prievolės bei priešingos šalies atlikti veiksmai¹¹⁶.

¹¹¹ *Cit. op.* 6, 69 str. 5 d.

¹¹² *Cit. op.* 108, 163 str. 1 d. 1 p.

¹¹³ *Cit. op.* 6, 68 str. 1 d.

¹¹⁴ *Cit. op.* 108, 48 str. 1 d.

¹¹⁵ *Ibidem* 48 str. 3 d.

¹¹⁶ *Ibidem* 48 str. 2 d.

VII. Reorganizuojamų bendrovių akcininkų teisių užtikrinimas

Bendrovių reorganizavimas yra suprantamas kaip sandoris, kurio pagrindu viena ar kelios bendrovės pasibaigia, tačiau nėra likviduojamos ir visą savo turtą bei įsipareigojimus, kaip visumą arba tam tikrą dalį, perduoda kitai veikiančiai arba reorganizavimo pagrindu naujai steigiamai bendrovei ar bendrovėms. Po reorganizavimo veikiančios bendrovės baigiančių veiklą bendrovių akcininkams mainais už bendrovių perduotą turtą, teises bei prievoles išduoda savo akcijas.

Akcinių bendrovių įstatyme numatyta, kad reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai parengtame reorganizavimo sąlygų projekte nurodo po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcijų keitimo į po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijas santykį, pateikia tokio santykio pasirinkimo pagrindimą¹¹⁷. Reorganizavimo sąlygų projekte taip pat turi būti nurodytas po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijų skaičius pagal klases bei jų nominali vertė bei akcijų skirstymo akcininkams taisyklės¹¹⁸.

Kaip minėta ankstesnėse dalyse, vienas svarbiausių uždavinių reorganizuojant bendroves yra tinkama reorganizuojamų bendrovių akcininkų teisių apsauga. Akcinių bendrovių įstatyme yra įtvirtinta reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių pareigą informuoti akcininkus apie reorganizavimo sąlygų parengimą bei pareiga sudaryti galimybę kiekvienam akcininkui iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl reorganizavimo, susipažinti su reorganizavimo dokumentais¹¹⁹.

Be to, Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta, jog reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organų parengtos reorganizavimo sąlygos turi būti įvertintos audito įmonės¹²⁰. Audito įmonė turi pateikti reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitą, kurioje, be kita ko, turi būti pateiktos išvados dėl akcijų keitimo santykio teisingumo ir pagrįstumo.

Bendrovių reorganizavimo sąlygos yra pagrindinis dokumentas, kurio pagrindu yra vykdomas reorganizavimas. Priklausomai nuo bendrovių reorganizavimo būdo, neatskiriamais bendrovių reorganizavimo sąlygų priedais yra reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių įstatai arba po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių pakeisti įstatai. Kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės visuotiniam akcininkų susirinkimui patvirtinus reorganizavimo sąlygas ir po

¹¹⁷ *Ibidem* 63 str. 1 d. 4 p.

¹¹⁸ *Ibidem* 63 str. 1 d. 5, 6 p.

¹¹⁹ *Ibidem* 65 str. 1, 2 d.

¹²⁰ *Ibidem* 63 str. 2 d.

reorganizavimo veiksiančių bendrovių įstatus ar jų pakeitimus yra laikoma, kad yra priimtas sprendimas reorganizuoti bendrovę ar bendroves, reorganizavimo sąlygose nustatyta tvarka ir būdais¹²¹.

Galutinis sprendimas reorganizuoti bendrovę pagal parengtus reorganizavimo dokumentus yra suteikiamas kiekvienos reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkams. Akcininkai susipažinę su dokumentais ir nesutinkantys su parengtomis reorganizavimo sąlygomis ar manantys, kad reorganizavimo sąlygose nustatyta tvarka reorganizavus bendrovę bus pažeistos jų teisės turi teisę nepatvirtinti reorganizavimo sąlygų ir tuo pačių nepriimti sprendimo reorganizuoti bendrovę.

Po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijos po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcininkams gali būti skirstomos proporcingai arba neproporcingai reorganizuojamų bendrovių įstatiniam kapitalui¹²², tačiau svarbu, kad akcijų keitimo santykio pasirinkimas būtų pagrįstas. Lietuvos Respublikos teisės aktai nereglamentuoja kokia tvarka turi būti keičiamos akcijos, koks akcijų keitimo santykis galėtų būti naudojamas konkrečiu atveju. Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai akcijų keitimo santykį pasirenka patys, atsižvelgdami į įvairius kriterijus: bendrovių reorganizavimo būdą, reorganizuojamos bendrovės veiklą, jos akcininkų turimas akcijas, jų rūšis, kiekį, po reorganizavimo naujai steigiamų bendrovių akcijas, jų rūšį, reorganizavime dalyvaujančių bendrovių akcininkų turimas akcijas, jų rūšis, kiekį ir kitus kriterijus.

Keičiant akcijas į naujas po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijas gali pasitaikyti atveju, kad reorganizuotos bendrovės akcininkui suteikiamų po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijos bus mažesnės vertės nei turėtos anksčiau. Esant tokiems atvejams ir siekiant apsaugoti reorganizuojamos bendrovės akcininkų teises, Akcinių bendrovių įstatymas numato, kad po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcininkams akcijų kainos skirtumas gali būti išmokamas pinigais, tačiau tokios išmokos pinigais dydis negali būti didesnės kaip 10 procentų akcininko gaunamų po reorganizavimo veiksiančių bendrovių naujų akcijų nominalios vertės¹²³.

Akcinių bendrovių įstatymas numatyta, jog bendrovių reorganizavimo sąlygose turi būti nustatyta po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijų išdavimo jų akcininkams tvarka ir terminai¹²⁴.

¹²¹ *Ibidem* 62 str. 3 d.

¹²² *Ibidem* 67 str. 2 d.

¹²³ *Ibidem* 67 str. 5 d.

¹²⁴ *Ibidem* 63 str. 1 d. 5 p.

Bendrovės reorganizavimas laikomas baigtu, kai yra įregistruojamos visos po reorganizavimo sukurtos naujos bendrovės ar įregistruojami visų tęsiančių veiklą bendrovių pakeisti įstatai¹²⁵. Šis momentas laikytinas ir reorganizuotų bendrovių turto, teisių ir prievolių perėjimo momentu¹²⁶. Įregistravus naujai įsteigtas bendroves ar po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatų pakeitimus, minėtos bendrovės perima reorganizuotos bendrovės veiklą ir tai yra pagrindas reorganizuojamai bendrovei pasibaigti.

Reorganizuojama bendrovė pasibaigia ją išregistravus iš Juridinių asmenų registro. Bendrovės kaip juridinio asmens pasibaigimas yra pagrindas anuliuoti bendrovės akcijas. Kaip minėta, reorganizuojamos bendrovės pabaiga yra siejama su reorganizavimo pagrindu steigiamų naujų bendrovių įregistravimu ar veiklą po reorganizavimo tęsiančių bendrovių įstatų pakeitimų įregistravimu. Įregistravus reorganizavimo pagrindu naujai steigiamą bendrovę yra išleidžiama tokios bendrovės akcijų emisija, kuri pagal reorganizavimo sąlygas yra paskirstoma reorganizuotos bendrovės akcininkams. Toks pat akcijų perdavimo momentas galioja ir reorganizuojant bendroves prijungimo ir išdalijimo būdais. Skirtumas tas, kad įregistruojant po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatų pakeitimus naujos akcijos neišleidžiamos, o atsižvelgiant į padarytus pakeitimus, yra perskaičiuojamos po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės akcijos. Tokios akcijos yra paskirstomos reorganizuojamos bendrovės ir po reorganizavimo veiklą tęsiančios bendrovės akcininkams.

Įregistravus naujai įsteigtas bendroves ar po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatų pakeitimus reorganizuotų bendrovių akcininkai tampa atitinkamai naujai įsteigtų arba po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių akcininkais. Materialiųjų ir nematerialiųjų akcijų perleidimą reglamentuoja Akcinių bendrovių įstatymas¹²⁷. Materialiosios akcijos ar akcijų sertifikatai kitų asmenų nuosavybėn yra perleidžiami padarius atitinkamą įrašą akcijoje ar akcijų sertifikate¹²⁸. Uždarųjų akcinių bendrovių akcininkų turimų nematerialiųjų ir nematerialiųjų akcijų tvarkymo ir apskaitos taisyklėse yra nustatytos Uždarųjų akcinių bendrovių akcininkų – nematerialių akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymo ir materialiuųjų akcijų savininkų registravimo uždaruosiose akcinėse bendrovėse taisyklėse¹²⁹.

¹²⁵ *Ibidem* 69 str. 1 d.

¹²⁶ *Ibidem* 68 str. 1 d.

¹²⁷ *Ibidem* 46 str.

¹²⁸ *Ibidem* 46 str. 1 d.

¹²⁹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 23 d. nutarimu Nr. 1041 (Valstybės žinios, 2004, Nr. 132-4761);

Nematerialiosios akcijos yra perleidžiamos fiksuojant perleidimo veiksmą padarant atitinkamą įrašą akcijų perleidėjo ir jų įgijėjo asmeninėse vertybinių popierių sąskaitose¹³⁰. Sudarius sandorį dėl nematerialiųjų akcijų perleidimo sandorio šalys jų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkytojams turi pateikti rašytinę sutartį, kuri turi atitikti Akcinių bendrovių įstatyme tokiai sutarčiai keliamus reikalavimus¹³¹.

Akcinių bendrovių įstatymas numato reorganizuojamos bendrovės akcininkų teisę reikalauti, kad reorganizuojama bendrovė iki reorganizavimo pabaigos išpirktų jų akcijas. Tokia teisė akcininkams yra suteikiama tik tada, kai bendrovė yra reorganizuojama skaidymo būdu ir po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijos skaidomos bendrovės akcininkams skirstomos neproporcingai jų dalims skaidomos bendrovės įstatiniame kapitale. Be to, tokį reikalavimą pareiškiančio akcininko turimų akcijų nominali vertė turi būti mažesnė kaip 1/10 skaidomos bendrovės įstatinio kapitalo. Reikalavimą išpirkti akcijas akcininkai gali pareikšti ne vėliau kaip per 45 dienas nuo visuotinio akcininkų susirinkimo, kuriame buvo priimtas sprendimas reorganizuoti bendrovę, sušaukimo dienos.

Tokia pati teisė suteikiama ir akcininkams bendrovės, kuri yra reorganizuojama prijungimo būdu, kai po reorganizavimo tęsianti veiklą bendrovė yra ne mažiau kaip 90 procentų prijungiamos bendrovės akcijų savininkė. Tačiau čia vėl gi taikomas tas pats reikalavimas, kad akcininkų valdomų akcijų nominali vertė būtų mažesnė kaip 1/10 bendrovės, kuri reorganizuojama prijungimo būdu, įstatinio kapitalo vertės.

Minėtais atvejais išperkamų reorganizuojamos bendrovės akcijų apmokėjimo kaina yra nustatoma atsižvelgiant į vidutinę paskutinių šešių mėnesių iki visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo šių akcijų rinkos kainą¹³².

Vienas pagrindinių reorganizavimo kaip bendrovių veiklos pabaigos ypatumų yra tai, kad dėl reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcininkams po reorganizavimo veikiančios bendrovės mainais už reorganizuojamų bendrovių perduotą turtą, teises bei prievoles išduoda savo akcijas. Siekiant, kad reorganizavimo metu būtų tinkamai užtikrintos reorganizuojamų bendrovių akcininkų turtinės ir neturtinės teisės vykdant reorganizavimą bendrovės akcininkams kaip vienam iš bendrovės valdymo organų turi būti suteikta teisė kontroliuoti reorganizavimo vykdymo procesą. Lietuvos Respublikos teisės aktai reglamentuojantys bendrovių reorganizavimą numato pakankamą reorganizuojamų bendrovių akcininkų teisių apsaugą.

¹³⁰ *Cit. op.* 6, 46 str. 2 d.

¹³¹ *Ibidem* 46 str. 3 d.

¹³² *Ibidem* 67 str. 2 d.

VIII. Darbuotojų teisių apsauga reorganizuojant bendroves

Bendrovių reorganizavimas yra suprantamas kaip bendrovės veiklos pasibaigimas, kai jos veikla nesibaigia, o pereina kitai bendrovei ar bendrovėms. Veiklos perėjimas kitai bendrovei suprantamas kaip turto, teisių ir prievolių perėjimas.

Vykdamas bendrovės reorganizavimą ir perduodant jos turtą, teises ir prievoles po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms kartu pereina ir reorganizuojamos bendrovės kaip darbdavio teisės ir pareigos. Taigi, reorganizuojant bendrovę darbo santykiai nenutrūksta, o reorganizuojamos bendrovės kaip darbdavio sudarytos darbo sutartys ir iš jų kylančios teisės ir pareigos yra perduodamos po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms.

Bendrovių reorganizavimo sąlygos yra pagrindinis dokumentas, kurio pagrindu yra vykdomas bendrovių reorganizavimas. Šiame dokumente yra pateikiama bendrovių reorganizavimo vykdymo tvarka ir eiga. Reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai rengdami reorganizavimo sąlygas jose, be kita ko, privalo išspręsti ir reorganizuojamų bendrovių darbo santykių pokyčių ir tęstinumo klausimą.

Lietuvos Respublikoje darbo santykius, susijusius su darbo teisių ir pareigų įgyvendinimu ir gynyba, reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbo kodeksas¹³³ (toliau – Darbo kodeksas). Nei šis nei Akcinių bendrovių įstatymas nereglamentuoja kaip turėtų būti užtikrinama darbuotojų interesų apsauga vykdamas bendrovių reorganizavimą. Vienintelė pavienė nuostata susijusi su darbuotojų apsauga vykdamas bendrovių reorganizavimą yra įtvirtinta Darbo kodekse, kuri numato, kad bendrovės reorganizavimas sujungimo, padalijimo, išdalijimo būdu nėra teisėta priežastis nutraukti darbo sutartį¹³⁴.

Lietuvos Respublikos teisės aktai nenumato kaip turėti būti informinamas darbo santykių tęstinumas reorganizuojant bendroves. Atsižvelgiant į bendrovių reorganizavimo sampratą, galima daryti išvadą, kad reorganizuojamos bendrovės darbuotojų perkėlimas gali būti informinamas sudarant reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių sutartį, pagal kurią su reorganizuojama bendrove darbo sutartys nutraukiamos ir sudaromos naujos darbo sutartys su po reorganizavimo veiklą tęsiančiomis bendrovėmis. Galimas ir kitas darbo santykių tęstinumo informinimas – sudarant trišalį –

¹³³ Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569.

¹³⁴ *Cit. op.* 133, 138 str.

senojo ir naujojo darbdavių bei darbuotojų – susitarimą, pagal kurį tiesiog pakeičiama darbovietės sąlyga sutartyse¹³⁵.

Vykdamas bendrovių reorganizavimą pasitaiko atveju, kai darbo santykių tęstinumas yra arba neįmanomas, arba po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei ekonomiškai nenaudingas. Pavyzdžiui, reorganizuojant bendroves sujungimo būdu yra sujungiamos trys bendroves, kurios vykdo tokią pačią veiklą. Sujungus bendroves reorganizavimo pagrindu yra steigiama viena nauja bendrovė, todėl visų trijų susijungime dalyvaujančių bendrovių darbuotojų perkėlimas į naujai steigiamą bendrovę bus neįmanomas. Todėl vykdamas bendrovių reorganizavimą vienas svarbiausių uždavinių yra tinkama darbuotojų teisių apsauga.

Nesant išsamaus darbuotojų interesų apsaugos reorganizuojant bendroves reglamentavimo Lietuvoje, reorganizuojant bendroves tenka vadovautis pagrindinėmis 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyvos 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (konsolidavo iki tol galiojusias direktyvas)¹³⁶, kuri reglamentuoja darbuotojų interesų apsaugą įvykus esminiams darbdavio pokyčiams, nuostatomis. Nors ir Direktyva neduoda aiškų atsakymo, kaip turėtų būti informinamas darbo santykių tęstinumas, be kitų nuostatų, ji numato keletą reikalavimų, tarp kurių svarbiausias darbuotojų informavimas¹³⁷.

Direktyvoje yra numatyta reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančioms bendrovėms pareiga vykdamas bendrovių reorganizavimą tinkamai užtikrinti tokių bendrovių darbuotojų interesų apsaugą, juos informuoti ir konsultuoti. Direktyvoje kaip ir Darbo kodekse yra įtvirtinta nuostata, kad bendrovės reorganizavimas, t.y. visos bendrovės ar jos dalies perdavimas kitai bendrovei pats savaime nėra pagrindas, kuriuo remiantis reorganizuojama bendrovė ar po bendrovės reorganizavimo veiksianti bendrovė gali atleisti iš darbo¹³⁸.

Taigi, reorganizuojamos bendrovės iš darbo santykių kylančios teisės ir pareigos reorganizavimo pagrindu yra perduodamos po bendrovės reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms¹³⁹.

Po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei perėmus reorganizuojamos bendrovės iš darbo santykių kylančias teises ir pareigas yra privalo ir toliau vykdyti reorganizuojamos

¹³⁵ ISOKAITĖ, Indrė. Darbuotojų perkėlimas reorganizuojant įmones ir perleidžiant verslą. *Verslo žinios*, 2007, nr. 61, psl. 15.

¹³⁶ OJ, 2001 L 082.

¹³⁷ *Cit. op.* 135, p. 15.

¹³⁸ *Cit. op.* 136, 4 str. 1 d.

¹³⁹ *Ibidem* 3 str. 1 d.

bendrovės ir jos darbuotojų sudarytą kolektyvinę sutartį pagal tokios sutarties nuostatas ir joje numatytas sąlygas¹⁴⁰. Taigi, pasikeitus darbdaviui ankstesnio darbdavio sudaryta kolektyvinė sutartis lieka galioti. Tokia pati nuostata yra numatyta ir Darbo kodekse ir ji grindžiama minėta 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo¹⁴¹. Direktyva, be kita ko, numato, kad po reorganizavimo veikiančių bendrovių perimtos kolektyvinės darbo sutartis galioja iki naujos kolektyvinės darbo sutarties pasirašymo ar iki pačioje kolektyvinėje sutartyje nustatyto galiojimo termino pabaigos¹⁴².

Direktyva numato reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės pareigą informuoti savo darbuotojus apie numatomą vykdyti reorganizavimą, jo priežastis, reorganizuojamos bendrovės iš darbo santykių kylančių teisių ir pareigų perėjimo momentą po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei, nurodyti teises, ekonomines ir socialines pasekmes darbuotojams ir priemones, kurių bus imtasi darbuotojų atžvilgiu, kad būtų tinkamai užtikrinti jų interesai¹⁴³. Jei reorganizuojamoje bendrovėje darbuotojai turi renkamus atstovus, reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės darbuotojus informuoja per jų atstovus¹⁴⁴.

Svarbu paminėti, kad reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės darbuotojus privalo informuoti ir konsultuoti iš anksto, bet kuriuo atveju prieš tai, kai perdavimas turi tiesioginės įtakos bendrovės darbuotojų darbo sąlygų ir užimtumo pasikeitimui¹⁴⁵. Kaip minėta aukščiau, reorganizuojamų bendrovių darbo santykių pokyčių ir tęstinumo klausimas yra išsprendžiamas bendrovių reorganizavimo sąlygose. Taigi, parengus bendrovių reorganizavimo sąlygas ir Akcinių bendrovių įstatymo nustatyta tvarka tokias sąlygas paskelbus viešai, iki reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių visuotiniams akcininkų susirinkimams priimant sprendimus dėl reorganizavimo, bendrovių valdymo organai apie tai privalo informuoti ir darbuotojų atstovus, o jei darbuotojai jų neturi – tiesiogiai pačius darbuotojus, kuriems numatomas vykdyti reorganizavimas turės tiesioginės įtakos.

Jei dėl numatomo bendrovės reorganizavimo darbo santykius su kai kuriais darbuotojais numatoma nutraukti, reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės nutraukdamos darbo sutartis su darbuotojais privalo laikytis Darbo kodekse

¹⁴⁰ *Ibidem* 3 str. 3 d.

¹⁴¹ NEKROŠIUS, I., et al. *Darbo kodekso komentaras*. Vilnius: Justitia, 2003. I t., p. 200.

¹⁴² *Cit. op.* 136, 3 str. 3 d.

¹⁴³ *Ibidem* 6 str. 6 d.

¹⁴⁴ *Ibidem* 6 str. 1 d.

¹⁴⁵ *Ibidem* 6 str. 1 d.

nustatytų reikalavimų: nustatyta tvarka ir terminais įspėti darbuotoją apie darbo sutarties nutraukimą¹⁴⁶, tinkamai atsiskaityti su darbuotoju¹⁴⁷. Kilus ginčui dėl atleidimo iš darbo teisėtumo, visais atvejais tokį klausimą turėtų spręsti teismas.

Atsižvelgiant į bendrovių reorganizavimo kaip vieno iš bendrovių pasibaigimo būdo ypatumus vienas iš svarbiausių tokio proceso uždavinių yra tinkama darbuotojų apsauga. Nei Darbo kodeksas, nei Akcinių bendrovių įstatymas nereglamentuoja kaip turėtų užtikrinami darbuotojų interesai reorganizuojant bendroves. Siekiant išspręsti šią problemą, ateityje turėtų būti priimti minėti teisės aktų pakeitimai, kuriuose būtų detalai sureglamentuotas darbuotojų, kurių atžvilgiu reorganizavimas turi tiesioginės įtakos, informavimas apie numatomą reorganizavimą, jų konsultavimas, iš darbo santykių kylančių teisių ir pareigų perleidimo tvarka ir kiti su darbuotojų interesų tinkama apsauga reorganizuojant bendroves susiję klausimai.

¹⁴⁶ *Cit. op.* 133, 130 str.

¹⁴⁷ *Ibidem* 140, 141 str.

IX. Bendrovių reorganizavimo įtaka konkurencijai

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas¹⁴⁸ (toliau – Konkurencijos įstatymas) numato specialią ūkio subjektų pareigą tinkamai konkuruoti atitinkamoje rinkoje, kurioje jie veikia. Minėtas įstatymas ūkio subjektams, tarp jų ir bendrovėms, numato pareigą vykdant savo ūkinę veiklą vengti atlikti veiksmus, kurie sudarytų kliūtis konkuruoti atitinkamoje rinkoje ar galėtų susilpninti, iškraipyti arba kitaip neigiamai paveikti konkurenciją, kuri yra ekonomikos augimo ir efektyvaus ūkio funkcionavimo pagrindas. Tokie veiksmai yra pripažįstami ribojančiais konkurenciją ir yra draudžiami.

Konkurencijos įstatymas prie konkurenciją ribojančių veiksmų priskiria ir ūkio subjektų koncentraciją bei nustato valstybinę koncentracijų vykdymo kontrolę¹⁴⁹.

Koncentracija pripažįstama tokia situacija, prie ūkio subjekto, kuris tęsia veiklą prijungiami vienas ar keletas kitų ūkio subjektų, kurie kaip savarankiški ūkio subjektai baigia veiklą, arba kai įsteigiamas naujas ūkio subjektas iš dviejų ar daugiau ūkio subjektų, kurie kaip savarankiški ūkio subjektai baigia veiklą¹⁵⁰. Konkurencijos įstatyme pateiktas ūkio subjektų koncentracijos apibrėžimas iš esmės atitinka Civiliniame kodekse pateiktų ūkio subjektų reorganizavimo jungimo būdu apibrėžimus¹⁵¹.

Remiantis tuo, darytina išvada, jog vykdant bendrovių reorganizavimą prijungimo ar sujungimo būdais būtina įvertinti tokių veiksmų padarinius konkurencijos atžvilgiu ir, kaip numatyta, Konkurencijos įstatyme, apie numatomą įvykdyti reorganizavimą prijungimo arba sujungimo būdu privaloma pranešti konkurencijos tarybai bei gauti leidimą. Apie numatomą bendrovių reorganizavimą kaip reorganizavimą vykdantys organai privalo pranešti reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdybos ir bendrovių vadovai, jei bendrovėse valdybos nesudaromos.

Svarbu paminėti, jog ne visais atvejais apie ketinamą vykdyti koncentraciją privaloma informuoti koncentracijų kontrolę vykdančią instituciją. Konkurencijos įstatymas nustato pajamų kriterijų, t.y. koncentracijoje dalyvaujančios bendrovės privalės pranešti apie numatomą vykdyti koncentraciją, jei koncentracijoje dalyvaujančių bendrovių suminės bendrosios pajamos paskutiniiais prieš koncentraciją ūkiniais metais buvo didesnės negu trisdešimt milijonų litų ir jeigu kiekvieno mažiausiai iš dviejų koncentracijoje dalyvaujančių bendrovių bendrosios pajamos paskutiniiais prieš koncentraciją ūkiniais metais yra didesnės negu penki milijonai litų¹⁵².

¹⁴⁸ Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

¹⁴⁹ *Cit. op.* 148, 10 str. 1 d.

¹⁵⁰ *Ibidem* 3 str. 14 d. 1 p.

¹⁵¹ *Cit. op.* 4, 2.97 str. 3 d. ir 4 d.

¹⁵² *Cit. op.* 148, 10 str. 1 d.

Pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo taisyklės yra nustatytos Pranešimų apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarkoje¹⁵³.

Koncentracijoje dalyvaujančios bendrovės apie koncentraciją, konkrečiai – apie bendrovės reorganizavimą prijungimo ar sujungimo būdu, privalo pranešti konkurencijos tarybai aukščiau minėtame teisės akte nustatyta tvarka iki koncentracijos įgyvendinimo, t.y. iki sprendimo dėl bendrovių reorganizavimo priėmimo¹⁵⁴. Todėl reorganizavimą vykdančios bendrovių organai neturi teisės pradėti įgyvendinti bendrovių reorganizavimo, kol nebus priimtas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos (toliau – Konkurencijos taryba) nutarimas dėl leidimo koncentracijai¹⁵⁵. Jei bendrovių reorganizavimą vykdančios organai nesilaiko minėto draudimo ir vykdo bendrovių reorganizavimą, visi bendrovių veiksmai ir sandoriai laikomi negaliojančiais ir nesukuriančiais teisinių pasekmių¹⁵⁶. Konkurencijos taryba bendrovių motyvuotu prašymu gali leisti bendrovių organams vykdančioms reorganizavimą atlikti atskirus reorganizavimo veiksmus, tačiau toks leidimas gali būti duotas su tam tikromis sąlygomis ir išipareigojimais, kurie būtini veiksmingai konkurencijai užtikrinti¹⁵⁷.

Tam tikrais atvejais Konkurencijos taryba turi teisę pati įpareigoti reorganizuojamas ir reorganizavime dalyvaujančias bendroves pateikti pranešimą apie ketinamą vykdyti reorganizavimą ir pradėti koncentracijų kontrolės procedūrą¹⁵⁸. Koncentracijų kontrolę vykdanči institucija tokią teisę turi tada, jeigu yra pagrįstas pagrindas manyti, jog dėl vykdomo reorganizavimo bus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

Taigi, jungimo būdu reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo organai prieš sušaukiant visuotinį akcininkų susirinkimą, kuriame bus patvirtintos bendrovių reorganizavimo sąlygos, turi kreiptis į ūkio subjektų koncentracijų kontrolę vykdančią instituciją – Konkurencijos tarybą, ir gauti leidimą vykdyti reorganizavimą. Atkreiptinas dėmesys, kad reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės tokią pareigą turi tada, jei atitinka Konkurencijos įstatyme nustatytus pajamų kriterijus.

¹⁵³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. balandžio 27 d. nutariu Nr. 4 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 14-469).

¹⁵⁴ *Cit. op.* 148, 11 str. 1 d.

¹⁵⁵ *Ibidem* 12 str. 1 d.

¹⁵⁶ *Ibidem* 12 str. 2 d.

¹⁵⁷ *Ibidem* 12 str. 3 d.

¹⁵⁸ *Ibidem* 14⁽¹⁾ str. 1 d.

X. Bendrovių reorganizavimo vykdymo pabaiga ir bendrovių reorganizavimo negaliojimas

Akcinių bendrovių įstatymas numato, kad bendrovių reorganizavimas laikomas baigtu, kai įregistruojamos visos po reorganizavimo sukurtos naujos bendrovės ar įregistruojami visų po bendrovių reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių pakeisti įstatai¹⁵⁹. Toks momentas laikomas reorganizuojamų bendrovių turto, teisių ir prievolių po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms perėjimo momentu, jei reorganizavimo sąlygos nenumato ko kita. Turto, teisių ir prievolių perdavimas yra pagrindas reorganizuojamai bendrovei pasibaigti, nes ji nebevykdo jokios veiklos. Reorganizuojama bendrovė pasibaigia teisės aktų nustatyta tvarka ją išregistravus iš Juridinių asmenų registro¹⁶⁰.

Akcinių bendrovių įstatyme yra nustatyta kaip turėtų būti paskirstomas reorganizuojamos bendrovės turtas ir prievolės, jei pagal valdymo organų parengtas reorganizavimo sąlygas toks turtas ir prievolės nėra konkrečiai priskirtos kuriai nors iš bendrovių, veikiančių po reorganizavimo. Įstatyme reglamentuojami tik tie atvejai, kai bendrovė, kurios koks nors turtas ar prievolė nėra priskirti pagal reorganizavimo sąlygas, reorganizuojama skaidymo būdu. Turtas, kuris pagal reorganizavimo sąlygas nėra priskirtas kuriai nors reorganizuojamos bendrovės turta, teises ir prievoles perimančiai bendrovei, yra perduodamas visoms po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms proporcingai reorganizuojamos bendrovės kapitalo, priskirto kiekvienai iš tokių bendrovių pagal reorganizavimo sąlygas, daliai. Pagal reorganizavimo sąlygas nepriskirtas turtas gali būti ir perduodamas, jei atsižvelgiant į aukščiau paminėta padalijimo metodą, jo neįmanoma proporcingai padalinti visoms po reorganizavimo veiklą tęsiančioms bendrovėms. Pardavus nepriskirtą turta gauti pinigai po reorganizavimo tęsiančioms veiklą bendrovėms padalijami proporcingai reorganizuojamos bendrovės kapitalo, priskirto kiekvienai iš tokių bendrovių pagal reorganizavimo sąlygas, daliai.¹⁶¹

Jei pagal reorganizavimo sąlygas kuriai nors po reorganizavimo tęsiančiai veiklą bendrovei nėra priskirta kokia nors reorganizuojamos bendrovės prievolė, tai už tokią prievolę solidariai atsako visos po reorganizavimo veikiančios bendrovės. Tačiau svarbu paminėti, jog kiekvienos po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės atsakomybė už

¹⁵⁹ *Cit. op.* 69 str. 1 d.

¹⁶⁰ *Ibidem* 69 str. 5 d.

¹⁶¹ *Ibidem* 68 str. 2 d.

tokią prievolę yra ribojama reorganizuotos bendrovės kapitalo, priskirto pagal reorganizavimo sąlygas kiekvienai iš tokių bendrovių, dydžiu¹⁶².

Akcinių bendrovių įstatymas nereglementuoja kaip priskiriamas pagal reorganizavimo sąlygas nepaskirstytas turtas ir prievolės reorganizavimo prijungimo būdu, nes reorganizuojant tokiu būdu reorganizuojamų bendrovių visas turtas, teisės ir prievolės pereina vienai po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei.

Siekiant užtikrinti civilinių santykių reorganizuojant juridinį asmenį stabilumą¹⁶³, Civiliniame kodekse pateiktas baigtinis sąrašas pagrindų, kuriems esant juridinių asmenų reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu¹⁶⁴. Akcinių bendrovių įstatymas nenumato pagrindų, kuriems esant bendrovių reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu, ir nereglementuoja tokio proceso vykdymo bei jo padarinių. Todėl, egzistuojant Civiliniame kodekse numatytiems juridinių asmenų reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu pagrindams, negaliojančiu gali būti pripažintas ir bendrovių reorganizavimas.

Bendrovių reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu pagrindai yra siejami su Akcinių bendrovių įstatymo nustatytų imperatyvių reikalavimų bendrovių reorganizavimo vykdymui nesilaikymu. Pavyzdžiui, bendrovių reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu, jei reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės Akcinių bendrovių įstatymo nustatyta tvarka ir terminais nevykdo savo pareigos informuoti bendrovių akcininkų ir kreditorių apie reorganizavimo sąlygų sudarymą¹⁶⁵ ir taip pažeidžia bendrovės akcininkų ir kreditorių teisę susipažinti su reorganizavimo dokumentais.

Bendrovių reorganizavimą negaliojančiu gali pripažinti tik teismas, jeigu nuo bendrovės pasibaigimo iki kreipimosi į teismą dienos nėra praėję daugiau nei šeši mėnesiai¹⁶⁶. Šešių mėnesių terminas pradedamas skaičiuoti nuo to momento, kai dėl reorganizavimo pasibaigusi bendrovė buvo išregistruota iš Juridinių asmenų registro. Svarbu paminėti, kad nors ir reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu dėl minėto teisės akto imperatyvių normų pažeidimo, teismas, atsižvelgdamas į aplinkybes, gali nustatyti terminą reorganizavimo vykdymo klaidoms ištaisyti¹⁶⁷. Tokiu atveju teismo sprendimas pripažinti reorganizavimą negaliojančiu įsigalioja tik tuomet, kai baigiasi

¹⁶² *Ibidem* 68 str. 3 d.

¹⁶³ *Cit. op.* 7, p. 218.

¹⁶⁴ *Cit. op.* 4, 2.102 str. 1 d.

¹⁶⁵ *Cit. op.* 6, 65 str. 1 d.

¹⁶⁶ *Cit. op.* 4, 2.102 str. 2 d.

¹⁶⁷ *Ibidem* 2.102 str. 3 d.

terminas klaidoms ištaisyti ir klaidos nėra ištaisytos¹⁶⁸. Tačiau jei bendrovė ištaiso klaidas ir apie tai informuoja teismą, teismas, pripažindamas, kad klaidos ištaisytos, priima nutartį pripažinti reorganizavimą galiojančiu.

Tačiau bylose dėl reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu galima ir kitokia bylos procesinė baigtis – taikos sutartis. Kauno miesto apylinkės teismas nutraukė civilinę bylą pagal ieškovo A. A. ieškinį atsakovui UAB „Kauno buties namai“¹⁶⁹ dėl reorganizavimo pripažinimo negaliojančiu ir nutartimi patvirtino šalių sudarytą taikos sutartį. Ieškovas kreipėsi į teismą reikalaujantis pripažinti UAB „Laisvas skrydis“ ir UAB „Kauno buties namai“ reorganizavimą negaliojančiu kaip įvykdytą pažeidžiant imperatyvių teisės normų reikalavimus bei atkurti iki reorganizavimo buvusių padėtį. Bylos šalys derybų metu apsvartę situaciją susitarė sudaryti taikos sutartį, kuria atsakovas UAB „Kauno buties namai“ pripažino, kad UAB „Kauno buties namai“ ir UAB „Laisvas skrydis“ reorganizavimas yra negaliojantis nuo pat jo įvykdymo momento, nes vykdant minėtų bendrovių reorganizavimą buvo pažeistos imperatyviosios teisės aktų normos, ir įsipareigojo imtis visų reikiamų veiksmų, kurie yra būtini, kad būtų atkurta iki reorganizavimo buvusi padėtis.

Jei teismas pripažįsta bendrovės reorganizavimą negaliojančiu, teismas priimdamas sprendimą įpareigoja atkurti padėtį buvusių iki bendrovės reorganizavimo. Bendrovės, kurių reorganizavimas teismo sprendimu pripažįstamas negaliojančiu, išgaliojus tokio teismo sprendimui atnaujiną savo veiklą ir veikia taip, kaip veikė savo pabaigos dieną. Atnaujinus reorganizuotų bendrovių veiklą, joms gražinamas turtas, teisės ir įsipareigojimai, kurie dėl reorganizavimo buvo perduoti kitoms po reorganizavimo turėjusioms veikti bendrovėms. Jei reorganizavimo pagrindu buvo įsteigtos naujos bendrovės, iki reorganizavimo buvusi padėtis atkurama per naujai įsteigtų bendrovių likvidavimo procedūrą ir likviduotų bendrovių turtas gražinamas reorganizuotoms bendrovėms.

Akcinių bendrovių įstatymas reglamentuoja bendrovių pasibaigimo būdą – reorganizavimą. Bendrovės reorganizavimas yra procesas, kurio metu reorganizuojama bendrovė perduoda savo turtą, teises ir prievoles kitai veikiančiai ar naujai steigiamai bendrovei ir taip užbaigia savo veiklą. Akcinių bendrovių įstatymas nustato tokio procesą vykdymo ypatumus – įpareigojimus reorganizuojamoms ir reorganizavime dalyvaujančioms bendrovėms, kad būtų tinkamai apsaugoti interesai asmenų, kuriems vykdomas bendrovių reorganizavimas turi ar gali turėti tiesioginės įtakos. Minėto teisės

¹⁶⁸ *Cit. op.* 7, p. 218.

¹⁶⁹ Kauno miesto apylinkės teismo 2006 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje *A.A. v UAB „Kauno buties namai“*, Nr. 2-09136-52/2006.

akto nustatytų įpareigojimų nesilaikymas gali būti pagrindas pripažinti bendrovių reorganizavimą negaliojančiu ir pagrindas įpareigoti atkurti buvusią iki bendrovės reorganizavimo padėtį.

Išvados

1. Bendrovių reorganizavimas – tai bendrovių veiklos pasibaigimo būdas be likvidavimo procedūros, kai reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir pareigos pereina po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms. Bendrovių reorganizavimo vykdymą ir šio proceso ypatumus reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas.

2. Pagrindinis dokumentas, kuriuo remiamasi vykdant bendrovių reorganizavimą, yra bendrovių reorganizavimo sąlygos. Bendrovių reorganizavimo sąlygose, be kita ko, atsispindi visa bendrovių reorganizavimo vykdymo tvarka ir ypatumai. Todėl rengiant bendrovių reorganizavimo sąlygas turi būti atsižvelgta į tokio dokumento rengimui Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytus reikalavimus, kad vykdant bendrovių reorganizavimą nebūtų pažeisti interesai asmenų, kuriems bendrovių reorganizavimas daro tiesioginę įtaką.

3. Bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai visų pirma priklauso nuo pasirinkto bendrovių reorganizavimo būdo. Nuo bendrovių reorganizavimo būdo priklauso ar reorganizavimo pagrindu bus steigiamos naujos bendrovės, ar reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės bus perduodamos veikiančioms bendrovėms.

4. Reorganizavimo pagrindu naujai steigiamų bendrovių steigimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. Įstatyme nustatyta steigimo tvarka iš esmės nesiskiria nuo įprastos naujų bendrovių steigimo tvarkos, tačiau pasižymi tam tikrais ypatumais. Kai reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir pareigos perduodamos kitoms veikiančioms bendrovėms ir naujos bendrovės nesteigiamos, siekiant užtikrinti reorganizuojamų bendrovių akcininkų teises yra keičiami po reorganizavimo veiklą tęsiančių bendrovių įstatai. Todėl bendrovių reorganizavimo vykdymas priklausys nuo Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytos įstatų keitimo tvarkos reorganizuojant bendroves.

5. Vienas esminių bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumų yra reorganizuojamos bendrovės turto, teisių ir prievolių perdavimas po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms. Reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės yra perduodami sprendimo reorganizuoti bendrovę pagrindu ir bendrovių reorganizavimo sąlygose nustatyta tvarka. Teisės aktų reikalavimai, nustatyti konkrečių teisių ar prievolių perdavimui, reorganizavimo metu perduodant reorganizuojamos bendrovės teises ir prievoles netaikomos arba taikomos tiek, kiek neprieštarauja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytai bendrovių reorganizavimo tvarkai. Tačiau, jei

konkrečių teisių ar prievolių disponavimą reglamentuojantys teisės aktai draudžia teisių ar prievolių perdavimą, vykdant bendrovių reorganizavimą tokių teisių ar prievolių perdavimas taip pat negalimas.

6. Svarbus bendrovių reorganizavimo etapas yra tiek reorganizuojamos, tiek reorganizavime dalyvaujančių bendrovių kreditorių interesų užtikrinimas. Todėl tiek rengiant bendrovių reorganizavimo sąlygas, tiek vykdant faktinį bendrovių reorganizavimą turi būti paisoma Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytų reikalavimų, susijusių su minėtų asmenų interesų apsauga reorganizuojant bendroves.

7. Vykdant bendrovių reorganizavimą turi būti atsižvelgiama ir į reorganizuojamų bendrovių akcininkų interesus. Reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės turi ne tik vykdyti savo pareigą leisti susipažinti su reorganizavimo dokumentais, bet ir vykdant reorganizavimą tinkamai užtikrinti akcininkų turtines teises. Reorganizavimo metu keičiant akcijas turi būti pasirinktas toks akcijų keitimo santykis, kad kuo labiau atitiktų kiekvieno iš akcininkų interesus. Be to perleidžiant akcijas turi būti atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytus akcijų perleidimo reikalavimus bei ypatumus.

8. Bendrovių reorganizavimas neišvengiamai turi įtakos ir darbo santykiams bei jų tęstinumui, todėl vykdant bendrovių reorganizavimą turi būti atsižvelgiama į tinkamą darbuotojų interesų apsaugą. Nei Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, nei darbo santykius reglamentuojantis Lietuvos Respublikos darbo kodeksas nereglamentuoja kaip turėtų užtikrinami darbuotojų interesai vykdant bendrovių reorganizavimą. Esant tokiai situacijai, vykdant bendrovių reorganizavimą ir siekiant užtikrinti darbuotojų interesus, būtina vadovautis 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo. Atsižvelgiant į tai, artimiausiu laiku turėtų būti priimti minėtų Lietuvos Respublikos teisės aktų pakeitimai, kad būtų tinkamai užtikrinta darbuotojų interesų apsauga reorganizuojant bendroves.

9. Bendrovių reorganizavimas jungimo būdu tam tikrais atvejais gali turėti neigiamų pasekmių konkurencijai tarp ūkio subjektų, todėl prieš pradėdant faktinį bendrovių reorganizavimo vykdymą, privaloma Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo nustatyta tvarka gauti leidimą vykdyti koncentraciją reorganizavimo būdu.

10. Vykdant bendrovių reorganizavimą privaloma laikytis Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytų imperatyvių bendrovių reorganizavimo vykdymo

reikalavimų. Tokių reikalavimų nesilaikymas gali būti pagrindas teismo sprendimu pripažinti bendrovių reorganizavimą negaliojančiu.

Literatūros sąrašas

Teisės aktai:

Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 1957 m . Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartis [interaktyvus]. [Žiūrėta 2006-10-27]. Prieiga per internetą: < http://eurlex.europa.eu/lt/treaties/treaties_founding.htm>;
2. 1972 m. spalio 9 d. Trečioji Tarybos direktyva 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo (OL, 1978 L 295, p. 36-43);
3. 1982 m. gruodžio 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo (OL, 1982 L 378, p. 47-54);
4. 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OJ, 2001, L 082).

Lietuvos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014);
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262);
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 1964, Nr. 119-138);
4. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340);
5. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569);
6. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 123-5574);
7. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 1994, Nr. 55-1046);
8. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2004, Nr. 4-24);

9. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas pakeitimo įstatymas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 60-2412);
10. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 91-2832);
11. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856);
12. Lietuvos Respublikos turto ir verslo pagrindų vertinimo įstatymas (su vėlesniais pakeitimais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 38-1673);
13. Lietuvos Respublikos specialiosios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymas (Valstybės žinios, 2000, Nr. 45-1295);
14. Atstovavimo valstybei, įgyvendinant jai priklausančių akcijų suteikiamas teises tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. 1118 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2001, Nr. 82-2855);
15. Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 27 d. nutarimu Nr. 93 (Valstybės žinios, 2007, Nr. 15-537);
16. Uždarųjų akcinių bendrovių akcininkų – nematerialių akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymo ir materialiujų akcijų savininkų registravimo uždarosiose akcinėse bendrovėse taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 23 d. nutarimu Nr. 1041 (Valstybės žinios, 2004, Nr. 132-4761);
17. Pranešimų apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 45 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 14-469);
18. Leidimų naudoti žūklės plotus išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. D1-35 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 14-442).

Specialioji literatūra:

1. EDWARDS, V. *Europos Sąjungos bendrovių teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2002;
2. NEKROŠIUS, I., et al. *Darbo kodekso komentaras*. Vilnius: Justitia, 2003. I t.;
3. LAUŽIKAS, E., MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V., *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2004. I t.;

4. MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Antroji knyga. Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002;
5. MIKELĖNAS, V., *Lietuvos Respublikos civilio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2002. I t.;
6. ISOKAITĖ, Indrė. Darbuotojų perkėlimas reorganizuojant įmones ir perleidžiant verslą. *Verslo žinios*, 2007, nr. 61, psl. 15.

Teismų sprendimai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2005 m. kovo 16 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos specialiosios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymo (2001 m. birželio 28 d. redakcija) 2 straipsnio, 3 straipsnio, 2 ir 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Nr. 11/02 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 36-1184);
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje *V. M. v. AB „Lietuvos energija“ ir kt.*, Nr. 3K-3-672/2005, kat. 27.8.1;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Lisco Baltic Service“ v. Klaipėdos valstybinę jūrų uostų direkcija*, Nr. 3K-3-395/2005, kat. 24.1;
4. Kauno miesto apylinkės teismo 2006 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje *A.A. v. UAB „Kauno buities namai“*, Nr. 2-09136-52/2006.

Santrauka

Bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai

Peculiarities of pursuing companies' reorganization

Bendrovių reorganizavimas – tai bendrovių veiklos pasibaigimo būdas be likvidavimo procedūros, kai reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir pareigos pereina po reorganizavimo veikiančioms bendrovėms. Bendrovių reorganizavimo vykdymą ir vykdymo ypatumus reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas.

Bendrovių reorganizavimo sąlygos yra pagrindinis dokumentas, kuriame atspindi bendrovių reorganizavimo vykdymo tvarka ir ypatumai, kurie iš dalies priklauso nuo pasirinkto bendrovių reorganizavimo būdo. Tai yra pagrindinis dokumentas, kuriuo vadovaujasi vykdant bendrovių reorganizavimą. Bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumus galima suskirstyti į dvi grupes: į ypatumus, susijusius su bendrovių reorganizavimo sąlygų rengimu, ir į ypatumus, susijusius su faktiniu bendrovių reorganizavimu.

Rengiant bendrovių reorganizavimo sąlygas svarbiausias dėmesys turi būti atkreiptas į asmenų, kuriems bendrovių reorganizavimas turės tiesioginės įtakos, interesų apsaugą, t.y. bendrovių akcininkus ir kreditorius. Reorganizuojant bendroves turi būti atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme minėtų asmenų interesų apsaugai nustatytus reikalavimus. Kadangi reorganizavimas turi tiesioginės įtakos darbo santykiams bei jų tęstinumui, vykdant bendrovių reorganizavimą turi būti atsižvelgiama ir į tinkamą darbuotojų interesų apsaugą.

Faktinio bendrovių reorganizavimo vykdymo ypatumai visų pirma priklauso nuo pasirinkto bendrovių reorganizavimo būdo. Nuo bendrovių reorganizavimo būdo priklauso ar reorganizavimo pagrindu bus steigiamos naujos bendrovės, ar reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės bus perduodamos kitoms veikiančioms bendrovėms. Vykdant bendrovių reorganizavimą reorganizuojamų bendrovių turtas, teisės ir prievolės yra perduodami sprendimo reorganizuoti bendrovę pagrindu ir bendrovių reorganizavimo sąlygose nustatyta tvarka.

Prieš vykdant faktinį bendrovių reorganizavimą jungimo būdu tam tikrais atvejais būtina gauti kompetentingos institucijos leidimą, kad būtų išvengta neigiamų pasekmių konkurencijai tarp ūkio subjektų.

Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatytų reikalavimų vykdant bendrovių reorganizavimą nesilaikymas gali būti pagrindas pripažinti bendrovių reorganizavimą negaliojančiu.

Zusammenfassung

Die Ausführungsbedingungen der Umgestaltung den Gesellschaften

Peculiarities of pursuing companies' reorganization

Die Umgestaltung den Gesellschaften ist die Endung der Gesellschaftstätigkeit ohne Liquidierungsprozess. Das Gut, die Befugnisse und die Pflichten der umgestalteten Gesellschaften übergehen die Gesellschaften, die nach der Umgestaltung handeln. Die Ausführung der Umgestaltung den Gesellschaften bestimmt das Aktiengesellschaftsgesetz der litauische Republik.

Die Bedingungen der Umgestaltung den Gesellschaften sind hauptsächliches Dokument, in dem die Ausführungsreihenfolge der Umgestaltung liegt. Das ist das hauptsächliches Dokument, von dem bei der Vollziehung der Umgestaltung ausgehen. Die Eigenarten der Vollziehung der Umgestaltung kann man in zwei Gruppen unterteilen: die Eigenarten, die mit der Vorbereitung der Umgestaltungbedingungen zusammenhängend sind, und die Eigenarten, die mit tatsächlicher Ausführung der Umgestaltung zusammenhängend sind.

Bei der Vorbereitung der Umgestaltungbedingungen muss das Hauptaugenmerk auf die Personen, den die Umgestaltung der Gesellschaften direkt auswirkt, gerichtet sein – auf die Aktionäre und Kreditoren. Während der Umgestaltung muss man auf die in dem das Aktiengesellschaftsgesetz der litauische Republik vorgegebenen Bedingungen, die die Interesse genannten Personen schützen, berücksichtigen. Weil die Umgestaltung der Gesellschaften auch die Einflüsse auf die Arbeitsverhältnisse hat, muss man auch auf die Schützung der Interessen der Arbeiter berücksichtigen.

Die Eigenarten der tatsächlicher Ausführung der Umgestaltung abhängen zuallererst von der Umgestaltungart. Von dem abhängt, wird das neue Gesellschaften begründet oder das Gut, die Befugnisse und die Pflichten den umgestaltenen Gesellschaften wird für die andere funktionierende Gesellschaften übergehen. Während der Umgestaltung den Gesellschaften, das Gut, die Befugnisse und die Pflichten den umgestaltenen Gesellschaften sollen auf Grund in den Umgestaltungbedingungen festgestellte Ausführungsreihenfolge übergeben sein.

Es gibt Fälle, wenn entgegen der tatsächlichen Umgestaltungsausführung eine Erlaubnis einer zuständigen Stelle bekommen dürfen, um negativen Ergebnisse für die Konkurrenz entkommen.

Wenn den Bedingungen, die in dem Aktiengesellschaftsgesetz der litauische Republik festgesetzt sind, missachtet sind, kann die Umgestaltung den Gesellschaften ungültig anerkannt sein.